

Nr 81

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställningar angående vissa anslag för budgetåret 1960/61 till arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

1:o) **Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under femte huvudtiteln (punkt 65, s. 105—108 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation, som föranledes av vad departementschefen förordad, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61, dels ock till Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 6 201 400 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 6 057 200 kronor.

Departementschefen förordar att en kanslibiträdestjänst i Ae 7 överföres från krisorganisationen till styrelsens permanenta organisation.

Vidare tillstyrkes indragning av tre biträdestjänster på lokaliserings- och utredningsbyrån.

Såsom chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en kontorsbiträdestjänst i Ao 5 på kanslibyrån utbytas mot en tjänst som kanslibiträde i Ao 7. En kansliskrivartjänst i Ae 10 bör överföras på ordinarie stat, varjämte antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster i Ao 5 bör ökas med fem. Med hänsyn till föreliggande svårigheter för styrelsens expeditionsvakter att erhålla extra ordinarie befattning inom överskådlig tid bör tre extra ordinarie tjänster i Ae 7 inrättas, vilka dock endast får vara besatta så länge motsvarande ordinarie tjänster inte uppehålls.

Med hänsyn till belastningen bör anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, vilken post f. n. är uppförd med 67 700 kronor, minskas med 17 700 kronor.

Vad nu förordats medför, inräknat omräkningsposterna, en ökning av medelsbehovet under anslaget med 144 200 kronor. Anslaget bör sålunda uppföras med 6 201 400 kronor.

Utskottet. I sitt av riksdagen numera godkända utlåtande nr 14 har utskottet tillstyrkt, att en kontorsbiträdestjänst ombildas till tjänst som kanslibiträde i Ao 7. Utskottet har ej heller i övrigt funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

Till behandling av utskottet har hänvisats två likalydande motioner (I: 175 och II: 200) angående omorganisation och förstärkning av den utbildnings- och yrkesprognostiska utredningsverksamheten. Motionerna innehåller bl. a. förslag att en med prognosverksamhet sysselsatt arbetsgrupp inom arbetsmarknadsstyrelsen skall förstärkas och ombildas till ett fristående utredningsinstitut. Ett bifall till dessa motionsyrkanden skulle innebära, att arbetsmarknadsstyrelsens avlönings- och omkostnadsanslag jämte anslaget till styrelsens krisorganisation minskas med tillhoppa 120 000 kronor.

Utskottet, som avser att senare behandla ifrågavarande två motioner, har nu beräknat de nämnda anslagen utan hänsynstagande till den i motionerna föreslagna anslagsminskningen. På grund härav förutsätter utskottet att nyss angivna belopp, vid riksdagens bifall till berörda motionsyrkanden, ej disponeras.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,
att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 069 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	50 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	3 035 900
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	25 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	919 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	102 100

Summa kronor 6 201 400;

c) till **Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar** för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 6 201 400 kronor.

2:o) **Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 66, s. 108—111) föreslagit riksdagen att till Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 195 500 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1 022 500 kronor.

Departementschefen förordar, att anslagsposten till reseersättningar höjes med 21 000 kronor, varav 1 000 kronor för internordiska resor. I fråga om posterna till bearbetning av statistiskt material, till övriga expenser för eget behov och till publikationstryck förordas höjningar med resp. 15 000, 19 000 och 25 000 kronor. Medelsanvisningen till expenser för annat än eget behov bör höjas med 15 000 kronor. Anslagsposten till materiel och maskiner för tryckerianläggningen har för innevarande budgetår upptagits till 85 000 kronor, varav 24 000 kronor avsetts för maskinanskaffningar. Sistnämnda belopp bör nu minskas med 6 000 kronor.

Arbetsmarknadsstatistikkommittén föreslog i sitt betänkande med förslag angående arbetsmarknadsstatistiken (SOU 1952: 34) bl. a. intervjuundersökningar för att statistiskt belysa sysselsättningsförhållandena inom samtliga befolkningsgrupper (labor force-undersökningar). Vid anmälan av detta betänkande (jfr V ht 1955 s. 134) anförde dåvarande chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, att sådana undersökningar tills vidare inte var aktuella. Sedan det åtstramade arbetsmarknadsläget under föregående vinter gjort det allt angelägnare med en allsidig arbetsmarknadsstatistik och dessutom de statistiska metoderna väsentligt förbättrats sedan förra gången frågan var aktuell, medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 13 mars 1959 arbetsmarknadsstyrelsen att överskrida anslagsposten till bearbetning av statistiskt material för att få möjlighet att på prov utföra en sådan arbetskraftsundersökning under våren 1959. Undersökningen utfördes som en kombinerad post- och intervjuundersökning. Under hösten 1959 har styrelsen utfört ytterligare en intervjuundersökning.

Genom arbetskraftsundersökningar, vilka omfattar hela befolkningen i åldern 14 år och däröver, erhåller man inblick i de delar av arbetsmarknaden, för vilka statistisk information tidigare saknats. Sådana undersökningar är därför av stort intresse, och departementschefen finner det angeläget, att de kan bedrivas fortlöpande. Slutlig ställning till hur arbetskraftsundersökningarna i framtiden skall bedrivas synes inte böra tagas förrän närmare erfarenheter av en serie undersökningar vunnits. Under dessa omständigheter finner departementschefen det i varje fall tills vidare vara lämpligt att begränsa antalet undersökningar per år till två. Vad sålunda anförts föranleder en uppräknig av anslagsposterna till bearbet-

ning av statistiskt material med 65 000 kronor, till expenser för eget behov med 16 000 kronor och till expenser för annat än eget behov med 3 000 kronor. Därjämte fordras en viss personalförstärkning på styrelsens statistiksektion. Då det tills vidare är fråga om en försöksverksamhet torde medel härför få upptagas inom styrelsens krisorganisation.

Med anledning av vad sålunda anförts bör anslaget å ena sidan ökas med 179 000 kronor och å andra sidan minskas med 6 000 kronor samt upptagas med 1 195 500 kronor.

Utskottet finner det i likhet med departementschefen angeläget, att den statistiska informationen angående arbetsmarknaden förbättras. Utskottet tillstyrker därför, att medel tills vidare beräknas för genomförande av två arbetskraftsundersökningar årligen. Sedan närmare erfarenheter vunnits av en serie undersökningar torde slutlig ställning få tagas till frågan om hur arbetskraftsundersökningarna i framtiden skall bedrivas.

Vad departementschefen i övrigt anført och föreslagit har ej givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under erinran om vad utskottet anført under föregående punkt hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Arbetsmarknadsstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 195 500 kronor.

3:o) **Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen.** Kungl. Maj:t har (punkt 67, s. 111—113) föreslagit riksdagen att till *Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 650 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1 185 000 kronor.

Departementschefen anför, att den intensifierade arbetsmarknadspolitiken och de ökade kraven på olika utredningar rörande förhållandena på arbetsmarknaden har medfört en ökad arbetsbelastning för arbetsmarknadsstyrelsen. På grund härav har Kungl. Maj:t medgivit, att under innevarande budgetår för avlöningar till personal inom styrelsens krisorganisation må disponeras 270 000 kronor utöver det under anslaget beräknade beloppet eller sammanlagt 1 340 000 kronor. Häri har bl. a. inrymts kostnader för personal på lokaliserings- och utredningsbyrån, som är sysselsatt med de under styrelsens omkostnadsanslag angivna arbetskraftsundersökningarna samt med prognosverksamhet rörande behovet av och tillgången på arbetskraft med längre utbildning. För nästa budgetår bör lämpligen till avlöningar beräknas samma belopp med tillägg av dels 20 000 kronor för personal, som ej varit anställd under hela innevarande budgetår, dels ock 125 000 kronor för omräkning bl. a. på grund av 1959 års lönereglering samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Till omkostnader bör beräknas 165 000 kronor. Anslaget bör alltså upptagas med (1 340 000 + 20 000 + 125 000 + 165 000) 1 650 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Birke m. fl.* (I: 240) och den andra inom andra kammaren av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.* (II: 300), har — såvitt nu är i fråga — hemställt, att riksdagen måtte till Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 350 000 kronor.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande hänvisas till motionen I: 240.

Utskottet. Motionärerna har anfört, att den extra personalförstärkning, som vidtagits inom krisorganisationen, ej längre är erforderlig, sedan en omsvängning i konjunkturen skett och arbetslöshetssiffrorna gått ned kraftigt.

Enligt utskottets mening finns skäl att för arbetsuppgifter, som sammanhänger med arbetsmarknadens omställning till de förändrade konjunkturerna, tills vidare behålla arbetsmarknadsstyrelsens krisorganisation vid den omfattning den erhållit efter personalförstärkning under innevarande budgetår. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker förevarande motionsyrkanden.

I detta sammanhang vill utskottet från mera allmänna utgångspunkter något beröra spörsmålet om anslagets syfte. Beteckningen krisorganisation är enligt utskottets mening ej fullt adekvat, då den kan leda tanken till att organisationen skulle vara avsedd endast för åtgärder, som påkallas av arbetslöshetskris. I själva verket är organisationens ändamål ett annat. Till krisorganisationen hänföres sålunda personal, vilken inom arbetsmarknadsstyrelsen har att syssla med sådana arbetsuppgifter, som anses vara av mindre varaktig beskaffenhet, oavsett om dessa uppgifter har samband med arbetslöshet eller ej. Såsom exempel på arbetsuppgifter av annat slag, som åvilat krisorganisationen, må nämnas byggnadsregleringen samt ärenden avseende arbetstillstånd och andra frågor rörande överföring av utländsk arbetskraft till Sverige. Då det ibland kan tillkomma uppgifter, som på grund av sin natur ej har kunnat förutses längre tid i förväg, anvisas anslaget till krisorganisationen i sin helhet såsom ett förslagsanslag. Krisorganisationen kan därför allmänt karakteriseras som en mera elastisk del av arbetsmarknadsstyrelsens personalorganisation.

Utskottet anser, att det på grund av det anförda kan förtjäna övervägas, om inte medel för ifrågavarande del av arbetsmarknadsstyrelsens organisation lämpligen borde anvisas under annan rubrik än som nu sker. Utskottet förutsätter, att denna fråga prövas av Kungl. Maj:t i samband med uppgörande av riksstatsförslag för budgetåret 1961/62.

Aberopande det anförda får utskottet, under erinran om vad utskottet anfört vid punkten 1, hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 240 och II: 300, såvitt nu är i fråga, till *Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 650 000 kronor.

4:o) **Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 68, s. 113—116) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för den offentliga arbetsförmedlingens permanenta organisation att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61, dels ock till Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 26 187 700 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 25 169 000 kronor.

Departementschefen förordar, att till arvoden åt yrkesvalslärare beräknas ytterligare 58 300 kronor.

I enlighet med det förslag, som förelades riksdagen i samband med förstatligandet av den offentliga arbetsförmedlingen (jfr prop. 1947: 239), har aspiranttjänstgöringen för förmedlingspersonalen regelmässigt varit tvåårig. Arbetsmarknadsstyrelsen har påpekat att detta medför vissa olägenheter. Departementschefen anser därför, att aspiranttjänstgöringen bör avkortas till högst 18 månader.

Vad nu förordats medför, inräknat omräkningsposterna, en ökning av medelsbehovet under anslaget med 1 018 700 kronor. Anslaget bör sålunda upptagas med 26 187 700 kronor.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för den offentliga arbetsförmedlingens permanenta organisation, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	10 352 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	296 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal...	11 324 500
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 400
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 778 500

6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter,	
förslagsvis	433 500
	<hr/>
	Summa kronor 26 187 700;

b) till *Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 26 187 700 kronor.

5:o) **Den offentliga arbetsförmedlingen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 69, s. 116—119), vilket innebär en uppräkningsanslag med 519 500 kronor, varav 98 000 kronor till reseersättningar, 125 000 kronor till lokalkostnader, 323 000 kronor till expenser och 3 500 kronor till utbildnings- och instruktionsverksamhet, varjämte posterna till underhåll och drift samt utbyte av tjänstebilar minskas med sammanlagt 30 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Den offentliga arbetsförmedlingen: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 6 855 000 kronor.

6:o) **Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen.** Kungl. Maj:t har (punkt 70, s. 119 och 120) föreslagit riksdagen att till *Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 2 900 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 2 060 000 kronor.

Departementschefen anmäler, att Kungl. Maj:t med hänsyn till den ökade arbetsbelastning, som åtgärderna till bekämpande av arbetslöshet medfört för arbetsförmedlingen, medgivit, att under innevarande budgetår må för avlöningar av personal inom arbetsförmedlingens krisorganisation disponeras 800 000 kronor utöver det under anslaget beräknade beloppet eller sammanlagt 2 460 000 kronor. För nästa budgetår bör till avlöningar beräknas samma belopp med tillägg av 40 000 kronor för merkostnader på grund av 1959 års löne reglering samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter. Till omkostnader bör beräknas samma belopp som för innevarande budgetår eller 400 000 kronor. Anslaget bör sålunda upptagas med 2 900 000 kronor.

I de vid punkten 3 nämnda likalydande *motionerna I: 240* och *II: 300* har — såvitt nu är i fråga — hemställts, att riksdagen måtte till *Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 675 000 kronor.

Beträffande motiveringen för motionärernas yrkande hänvisas till *motionen I: 240*.

Utskottet. Av skäl, som utskottet anfört under punkten 3, kan utskottet ej biträda motionärernas yrkande att den offentliga arbetsförmedlingens krisorganisation inskränkes f. n. Då utskottet funnit sig kunna godtaga departementschefens beräkning av anslagsbehovet, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Vad utskottet i nyssnämnda sammanhang anfört beträffande arbetsmarknadsstyrelsens krisorganisation äger giltighet även beträffande motsvarande del av den offentliga arbetsförmedlingens organisation.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 240 och II: 300, såvitt nu är i fråga, till *Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 2 900 000 kronor.

7:o) Bidrag till erkända arbetslöshetskassor. Kungl. Maj:t har (punkt 71, s. 120—123) föreslagit riksdagen att till Bidrag till erkända arbetslöshetskassor för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 87 000 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 77 000 000 kronor.

Departementschefen anför, att den under de senaste åren stegrade arbetslösheten har medfört en avsevärd ökning av utbetalningarna från arbetslöshetskassorna, varför även statsbidragen stigit. Arbetsmarknadsstyrelsen har ansett, att till grund för beräkningen av medelsbehovet under budgetåret 1960/61, då statsbidrag skall utbetalas huvudsakligen för tiden den 1 september 1959—den 31 augusti 1960, bör läggas ett genomsnittligt antal ersättningsdagar per årsmedlem av 5,5. Motsvarande antal var 6,1 för den tolv månadersperiod, som slutade med april 1959 och vilken vid tidpunkten för avgivandet av styrelsens anslagsäskanden var den senast redovisade perioden. Enligt nu föreliggande statistik för den tolv månadersperiod, som utlöpte med augusti 1959, hade antalet ersättningsdagar per årsmedlem gått ned till 5,7. Då en fortsatt förbättring synes sannolik, bör enligt departementschefens mening antalet ersättningsdagar nu kunna uppskattas till 5,0. Med tillämpning av detta tal samt de grunder i övrigt som styrelsen angivit kan medelsbehovet för nästa budgetår uppskattas till ca 80 000 000 kronor.

Med anledning av propositionen 1959:171, vilken lagts fram i anslutning till propositionen 1959:162 om allmän varuskatt, har 1959 års riksdag vid höstsessionen beslutat om förbättring av grundstatsbidraget till arbetslöshetskassorna samt av barntillägget inom försäkringen. De nya ersättningsreglerna gäller fr. o. m. den 1 januari 1960. Då statsbidraget ut-

betalas för försäkringsår i efterskott, kommer den av de nya reglerna för-
anledda kostnadsökningen endast att belasta budgetåret 1960/61 i vad avser
tiden den 1 januari—den 31 augusti 1960. Kostnadsökningen för denna tid
kan, med tillämpning av nyss angivna grunder, uppskattas till ca 7 000 000
kronor.

På grund härav bör medelsbehovet för nästa budgetår uppskattas till
87 000 000 kronor.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot vad departements-
chefen anfört och föreslagit. På grund härav hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till erkända arbetslöshets-
kassor* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av
87 000 000 kronor.

8:o) **Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.** Kungl. Maj:t
har (punkt 73, s. 125—141) föreslagit riksdagen att till Kostnader för ar-
betslöshetens bekämpande m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett reserva-
tionsanslag av 120 000 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 100 000 000 kronor.

Departementschefen anför, att läget på arbetsmarknaden under det sist-
förflutna budgetåret var mindre tillfredsställande än tidigare. Med anled-
ning härav vidtogs en rad olika åtgärder framför allt för att bereda de
arbetslösa sysselsättning men även för att lämna hjälp i annan form.

En viktig beståndsdel av dessa åtgärder utgjorde strävandena att snabbt
utnyttja tillgängliga arbetstillfällen. I detta syfte förstärktes arbetsför-
medlingsorganisationen ytterligare, arbetskraftens rörlighet underlättades
genom generösare rese- och flyttningsbidrag och införande av starthjälp
för dem som flyttar samt familjebidrag för dem som under en övergångs-
tid måste ha hushåll på två orter. På orter där det behövdes arbetskraft
men saknades bostäder uppfördes temporära bostäder. Till de rörlighets-
befrämjande åtgärderna kan också räknas den omfattande yrkesutbild-
ningsverksamhet, som bedrivits för arbetslösa.

Vidare vidtogs en rad direkt sysselsättningsskapande åtgärder. Sålunda
bedrevs beredskapsarbeten i stor omfattning. Beredskapsarbetena utgjordes
till stor del av vägbyggnadsarbeten. Det kan beräknas, att omkring 65 mil
vägar nybyggdes såsom beredskapsarbeten. Vatten- och avloppsledning
har också liksom tidigare tillhört de viktigaste arbetsobjekten. De omkring
250 vatten- och avlopps företag, som bedrivits i olika delar av landet, har
huvudsakligen varit lokaliserade till landsbygdens mindre tätorter. Även
andra objekt förekom, t. ex. arbeten för statens järnvägar, befästningsar-
beten, hamn- och kajanläggningar, idrotts- och fritidsanläggningar, skogs-
vårdsåtgärder m. m. De viktigaste järnvägsarbetena har utgjorts av dubbel-

spårsarbeten samt fortsatta arbeten på den nya godsbanan Morjärv—Karlsborgsverken. Antalet hamnar vid vilka beredskapsarbeten bedrivits uppgår till ett 25-tal, till stor del fiskehamnar. I norra delarna av landet har renstängsel anordnats och andra arbeten för lappväsendet utförts. Skogsvårdsåtgärderna har bestått av byggande av skogsbilvägar, röjning, dikning m. m. Husbyggnadsarbeten har även förekommit som beredskapsarbeten. Det har till väsentlig del varit yrkesskolor som byggts på detta sätt.

De totala kostnaderna för arbeten, vilka under budgetåret 1958/59 bedrevs som beredskapsarbeten, uppgick till 284 000 000 kronor. Av följande sammanställning framgår hur kostnaderna fördelade sig på olika objekt.

	Milj. kr.
Allmänna vägar	175,0
Skogsbilvägar (domänverket)	4,0
Enskilda vägar och gator	5,6
Vatten och avlopp	41,0
Järnvägsarbeten	21,4
Hamn- och farledsarbeten	
Civila	7,4
Militära	3,0
Flottledsarbeten	1,6
Lappväsendet	0,1
Husbyggnader	3,8
Skogsvårdsarbeten	5,0
Försvarsarbeten	15,0
Övriga arbeten	1,1
	Summa 284,0

En del arbeten är icke statliga. Statsbidrag har i dessa fall utgått med i genomsnitt omkring 60 %. Statens kostnader för samtliga beredskapsarbeten stannar därigenom vid 242 000 000 kronor.

De sysselsättningsskapande åtgärderna begränsades emellertid inte enbart till beredskapsarbeten. Stor betydelse måste tillmätas medgivandena att ta i anspråk investeringsfonder för konjunkturutjämning, varigenom investeringsverksamheten inom det enskilda näringslivet fick en betydande stimulans. Genom extra statliga industribeställningar och genom förstärkning av vissa lånefonder kunde sysselsättningen upprätthållas inom en del industrier, som annars tvingats inskränka driften. Vidare intensifierades det offentliga byggandet. Denna ökade byggnadsverksamhet har omfattat det allmänna skolväsendet, yrkesutbildningsväsendet, ålderdomshem, sjukhus och bostäder.

Under sommaren och hösten har arbetsmarknadsläget förbättrats. Arbets-

lösheten har sjunkit jämfört med föregående år och efterfrågan på arbetskraft stiger inom nära nog hela näringslivet. Ännu i november var dock arbetslöshetssiffrorna högre än åren närmast före 1957 medan de i december nedgått till 1956 års jämförelsevis låga nivå. Samtidigt var antalet personer i beredskapsarbete och yrkesutbildning för arbetslösa större än tidigare. Dessa personer medräknas icke i arbetslöshetsstatistiken. Vidare bör uppmärksammas, att den nuvarande förbättringen av sysselsättningen till en del förklaras av att arbeten pågår, som satts i gång med medel från investeringsfonder och av att det ökade offentliga byggande, som tillkommit i arbetslöshetsbekämpande syfte, ännu inte slutförts. Även åtgärderna för att tillföra vissa industrier ytterligare beställningar torde i en del fall fortfarande ge sysselsättningseffekt.

Det förändrade ekonomiska läget kräver följsamhet hos arbetsmarknadspolitiken. Ett centralt önskemål blir därvid i dagens läge att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall få så ringa allmänt konjunkturstimulerande effekt som möjligt. Åtgärderna bör verka i samma riktning som den ekonomiska politiken i stort, d. v. s. medverka till expansion utan inflation.

Åtgärder, som syftar till att underlätta den enskilde arbetstagarens anpassning till de krav produktionslivet ställer, måste inte minst i det nuvarande ekonomiska läget tillmätas stor betydelse. Medlen i dessa strävanden är effektiv arbetsförmedling, yrkesutbildning och ekonomisk hjälp till geografisk omflyttning. Åtgärder av denna karaktär motiveras av att det råder överskott på arbetskraft i vissa områden samtidigt som läget tenderar mot knapphet i andra, att vi har arbetslöshet bland okvalificerad arbetskraft samtidigt som det råder brist på yrkesutbildat folk, att en stor grupp medborgare på grund av arbetshinder av olika slag har svårt att hävda sig på arbetsmarknaden, att många kvinnor inte lyckas erhålla ett för dem lämpat yrkesarbete, att ungdomskullarna befinner sig i stark tillväxt samt att stora strukturella förändringar sker inom näringslivet. De motiveras också av att sådana åtgärder kan motverka desorganisationsföreteelser på arbetsmarknaden, orsakade av överefterfrågan på arbetskraft, och därmed motverka att inflationstryck uppstår från arbetsmarknadsidan.

Mera generellt verkande arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör inte vidtagas nu. Statliga stödbeställningar hos industrien kan sålunda inte påräknas annat än i rena undantagsfall. Inte heller bör tillstånd att utnyttja investeringsfonderna lämnas — tvärtom är det angeläget att fonderna nu på nytt bygges upp, så att de kan utnyttjas vid eventuella framtida påfrestningar. Beredskapsarbeten igångsattes i höstas tidigare och i större skala än under föregående år i syfte att hålla tillbaka arbetslöshetens stegring och förhindra en upprepning av förra vinterns arbetslöshet, som nådde en icke godtagbar nivå. En avveckling av beredskapsarbeten kommer att ske när säsongnedgången i sysselsättningen passerat bottenläget. Departements-

chefen understryker, att det i nuvarande läge är särskilt angeläget att de företag, vilka bedrivs som beredskapsarbeten, är av sådan natur att de snabbt kan nedläggas eller inskränkas när arbetsmarknadsläget ger möjligheter därtill. Från den synpunkten och även med hänsyn till att förutsättningar synes finnas för en livlig byggnadsverksamhet bör husbyggnader icke bedrivas som beredskapsarbeten annat än när särskilda skäl föreligger.

Departementschefen anser, att skogsvårdsarbeten inklusive skogsbilvägar bör utnyttjas som beredskapsarbete i relativt sett större omfattning än tidigare. Dessa arbeten är lämpligt lokaliserade i förhållande till en väsentlig del av den nuvarande arbetslösheten, och de ställer sig avsevärt billigare för statsverket än andra arbetsobjekt. Härtill kommer att det är fråga om arbeten, som i sin tur ger nya arbetstillfällen i framtiden, och som med tanke på den pågående utbyggnaden av våra skogsindustrier är synnerligen angelägna.

För budgetåret 1960/61 hemställer styrelsen att under reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. anvisas 170 000 000 kronor. Därvid räknar styrelsen med ett behov av allmänna beredskapsarbeten på 1 000 000 dagsverken till en kostnad av 110 000 000 kronor. Styrelsen räknar vidare med 1 000 000 dagsverken på vägar och gator. Härför erfordras 190 000 000 kronor under reservationsanslaget till Beredskapsarbeten på vägar och gator.

En fortsatt förbättring av arbetsmarknadsläget synes sannolik. Tonvikten måste i ett sådant läge läggas vid de rörlighetsstimulerande och yrkesutbildande åtgärderna, men departementschefen räknar också med att beredskapsarbeten måste bedrivas för att bereda sysselsättning åt säsongmässigt eller av andra skäl friställd arbetskraft. Det är även nödvändigt att ha en effektiv beredskap för att möta svårare sysselsättningsstörningar. Det synes under dessa omständigheter vara befogat att planeringen f. n. sker med sikte på att beredskapsarbeten under nästkommande budgetår skall bedrivas i en omfattning som närmar sig 1958/59 års nivå. Visserligen var arbetslösheten då högre än vad vi synes behöva befara under det kommande budgetåret, men å andra sidan är det angeläget att bedriva beredskapsarbeten i sådan omfattning att arbetslösheten inte når upp till nämnda nivå. Det bör vidare uppmärksammas att beredskapsarbetena under budgetåret 1958/59 kom att sättas i gång i större omfattning först under senare delen av budgetåret. För att på ett tidigt stadium möta den säsongmässiga nedgången på arbetsmarknaden behöver beredskapsarbeten emellertid anordnas i relativt stor omfattning redan under hösten, vilket som nyss sagts också varit fallet under innevarande budgetår.

Med hänsyn till det anförda finner departementschefen det befogat att för budgetåret 1960/61 kostnaderna för beredskapsarbeten beräknas till 55 000 000 kronor under reservationsanslaget till Kostnader för arbetslös-

hetens bekämpande m. m. Detta belopp är 55 000 000 kronor lägre än de beräknade kostnaderna för beredskapsarbeten under detta anslag innevarande budgetår och 17 000 000 kronor lägre än kostnaderna för budgetåret 1958/59. Under reservationsanslaget till Beredskapsarbeten på vägar och gator bör vidare äskas 160 000 000 kronor, vilket innebär en minskning med 45 000 000 kronor jämfört med innevarande budgetår samt med 10 000 000 kronor jämfört med de verkliga kostnaderna för sådana beredskapsarbeten budgetåret 1958/59. De totala utgifterna för beredskapsarbeten skulle sålunda bli 100 000 000 resp. 27 000 000 kronor lägre än nämnda båda budgetår.

För budgetåret 1960/61 har under Fonden för förlag till statsverket på sjunde huvudtiteln uppförts ett anslag till vissa projekteringskostnader. Från detta anslag skall bl. a. kunna bestridas kostnader för projektering av en investeringsreserv i husbyggnader. Under dessa omständigheter bör på förevarande anslag endast beräknas kostnader för projektering av vissa skogliga arbeten, vilka kan beräknas till 3 000 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under ifrågavarande anslag föranleder inga erinringar från departementschefens sida. Med anledning av ett föreliggande förslag om viss differentiering av arkivarbetarlönerna anför departementschefen att det bör inrättas en lönegrupp med ca 150 kronor högre lön per månad och en lönegrupp med ca 150 kronor lägre lön per månad än den nuvarande arkivarbetarlönen. Dyrortsgrupperingen bör dock bibehållas. De nuvarande forskarstipendierna bör fortfarande utgå. Liksom tidigare bör det ankomma på Kungl. Maj:t att slutligt fastställa arkivarbetarlönerna. Någon omräkning av utgiftsposten torde inte vara nödvändig.

I enlighet med ett förslag av arbetsmarknadsstyrelsen bör anslaget till Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet sammanslås med anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. och eventuell behållning på förstnämnda anslag vid innevarande budgetårets utgång överföras till nu ifrågavarande anslag. Den följande beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1960/61 utgår sålunda från att kostnaderna under anslaget till Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet överföres till arbetslöshetsanslaget. Till detta anslag bör vidare från det under åttonde huvudtiteln uppförda anslaget till Läroanstalter för blinda: Omkostnader överföras kostnaderna för utbildningsbidrag åt elever i anpassningskurser vid skolorna för vuxna synskadade. Kostnaderna bör bestri- das av medel som beräknas för omskolning och fortbildning. Kostnaderna för omskolning och yrkesutbildning av flyktingar bör fr. o. m. budgetåret 1960/61 belasta förevarande anslag i stället för anslaget till Understöd åt flyktingar m. m. Även de kostnader för hjälpverksamhet enligt kungörelsen 1950:383 angående bistånd åt utlandssvenskar, som återvänder till Sverige, m. m., vilka åvilar arbetsmarknadsstyrelsen och hittills bestritts

från anslaget till Understöd åt utlandssvenskar m. m. bör såsom anförts vid anmälan av anslaget till Ersättningar till kommuner enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m. överföras till förevarande anslag.

Genom beslut den 16 januari 1935 beviljade Kungl. Maj:t Nyköpings stad statsbidrag för uppförande och inredande av ett varmbadhus att utgå från det för budgetåret 1934/35 till Lån till kommunala beredskapsarbeten anvisade reservationsanslaget. Sedan slutbesiktning av badhuset skett den 28 juni 1941, utbetalade länsstyrelsen det då återstående beloppet å 18 050 kronor till staden. Riksgäldskontoret förklarade sig emellertid vid rekvisition av beloppet förhindrat att utbetala detsamma. Departementschefen föreslår, att förskottet nu regleras genom anlitande av medel från förevarande anslag.

Med anledning av att arbetsmarknadsstyrelsen föreslagit vissa ändringar i föreskrifterna rörande utbildningsbidrag har socialstyrelsen yttrat att det någon gång kan vara rimligt att hyran för bostaden på hemorten betalas av arbetsmarknadsmyndigheten även för arbetslös som icke är familjeförsörjare. Så kan exempelvis vara fallet då man med sannolikhet kan antaga, att den arbetslöse efter utbildningens slutförande kan erhålla arbete på hemorten och då uthyrning av lägenheten under utbildningstiden icke rimligen kan ifrågakomma med hänsyn till utbildningstidens kortvarighet eller med hänsyn till att den arbetslöse sammanbor med någon anhörig eller annan som saknar möjlighet att på egen hand helt klara av sin försörjning. Omfattningen av ifrågavarande bidragsverksamhet bör dock inte göras vidsträcktare än vad som nu sagts. Departementschefen avsluter sig till vad socialstyrelsen anført.

Det är f. n. inte möjligt att mera exakt beräkna kostnaderna för de arbetslöshetsbekämpande åtgärder, som kan bli erforderliga under budgetåret 1960/61. Då 55 000 000 kronor beräknas för beredskapsarbeten under förevarande anslag och övriga utgiftsposter i anslutning till vad ovan anförts bör beräknas till 65 000 000 kronor, bör anslaget uppföras med 120 000 000 kronor.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehåft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 353) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 440), i vilka — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av arbetsmarknadspolitiken i syfte att nå en effektivisering av samhällets arbetslöshetsbekämpande politik dels genom att ökad vikt lägges vid omskolning och yrkesutbildning och andra åtgärder, som befordrar arbetskraftens rörlighet och underlättar för dem, som blivit utan arbete, att snabbt vinna anställning i produktionen och så att en konservering av

arbetslöshet undvikas, dels genom att de samhällsekonomiska aspekterna vid utformningen av samhällets totala insatser för att bekämpa och motverka arbetslöshet beaktas i största möjliga utsträckning,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 346) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 444), i vilka — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte medge att till beredskapsarbeten på vägar och gator i mån av behov jämväl må kunna användas medel från anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m., därest medel kan disponeras för ändamålet,

dels en inom andra kammaren av herr *Björkman m. fl.* väckt motion (II: 350), vari har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam översyn av principerna för lönesättning och sysselsättningsåtgärder avseende med arkivarbete sysselsatta tjänstemän och intellektuella och att därav föranledda förslag måtte föreläggas höstsessionen vid innevarande års riksdag,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Hedström* och *Nyström* (I: 551) och den andra inom andra kammaren av herr *Lundmark m. fl.* (II: 678), i vilka — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att av under förevarande anslag för nästa budgetår anvisade medel bör användas minst 2 000 000 kronor inom de nya skogsvårdsområden i de fyra nordligaste länen som avses att upprättas med stöd av medel från anslaget Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. samt minst 2 000 000 kronor för åtgärder inom med stöd från sagda anslag tidigare inrättade skogsvårdsområden inom lappmarken.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden hänvisas till motionerna II: 440, II: 444, II: 350 och I: 551.

Med anledning av det i motionerna I: 353 och II: 440 framställda yrkandet om en översyn av arbetsmarknadspolitiken har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden över motionerna i denna del av *arbetsmarknadsstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation* och *Sveriges akademikers centralorganisation*. Yttrandena fogas i avskrift såsom bilagor till detta utlåtande (bilagorna A—F).

Utskottet. Departementschefen har erinrat om att sysselsättningsläget under senare delen av 1959 undergått en fortskridande förbättring samt framhållit att en fortsatt sådan utveckling är sannolik. Sedan årsskiftet synes konjunkturuppgången ha blivit än tydligare markerad. Mot denna bakgrund framstår det som angeläget att arbetsmarknadspolitiken, såsom departementschefen anfört, får så ringa konjunkturstimulerande effekt

som möjligt. Utskottet biträder sålunda departementschefens uttalande att generellt verkande arbetsmarknadspolitiska åtgärder i nuvarande läge bör undvikas. Departementschefen har framhållit såsom önskvärt, att arbetsmarknadsåtgärderna ges en sådan utformning att de stimulerar till expansion utan inflation. För att detta skall bli möjligt även sedan full sysselsättning åter uppnåtts bör arbetsmarknadspolitiken i främsta rummet inriktas på att möjliggöra ett förbättrat utnyttjande av arbetskraften inom produktionen. Utskottet delar departementschefens uppfattning, att de åtgärder som härvid i första hand bör komma i fråga är sådana som tar sikte på förbättrad arbetsförmedling, vidgad yrkesutbildning och omskolning samt åtgärder för att stimulera ökad rörlighet på arbetsmarknaden.

Samtidigt måste givetvis en effektiv beredskap upprätthållas för att möta säsongmässiga eller andra störningar i sysselsättningen. Utskottet anser liksom departementschefen, att beredskapsarbeten bör bedrivas i sådan omfattning att de verksamt bidrager till att förhindra att arbetslösheten på nytt når upp till 1958/59 års nivå. Vad departementschefen närmare anfört om planeringen för beredskapsarbeten under nästa budgetår kan utskottet biträda.

I motionerna I: 346 och II: 444 har yrkats att riksdagen skall uttala att disponibla medel å förevarande anslag i mån av behov må användas också för beredskapsarbeten på vägar och gator. Med anledning av motionsyrkandet vill utskottet erinra om att gällande dispositionsföreskrifter för anslaget ej lägger hinder i vägen härför. Under det att anslaget till Beredskapsarbeten på vägar och gator såsom varande en specialdestination av automobilskattemedel endast kan användas för beredskapsarbeten av sådant slag som anslagsrubriken anger finns det inte någon motsvarande begränsning i fråga om förevarande anslag. Då det alltså ej synes föreligga anledning för riksdagen att göra något uttalande av den innebörd motionärerna föreslagit, avstyrkes ifrågakvarande motionsyrkanden.

I motionerna I: 551 och II: 678 har föreslagits att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall uttala, att minst 4 000 000 kronor av anslaget för nästa budgetår skall användas för vissa i motionerna närmare angivna skogsvårdsarbeten i Norrland. I anledning av motionerna vill utskottet erinra om att departementschefen, såsom framgått av den föregående redogörelsen, i statsverkspropositionen uttalat sig för att skogsvårdsarbeten bör utnyttjas som beredskapsarbete i relativt sett större omfattning än tidigare, då de är lämpligt lokaliserade och ställer sig avsevärt billigare för statsverket än andra arbetsobjekt. Utskottet delar uppfattningen att skogsvårdsarbeten är lämpliga objekt för beredskapsarbeten. Utskottet anser emellertid att valet av sysselsättningsobjekt vid beredskapsarbetena måste grunda sig på en bedömning av den aktuella arbetsmarknadssituationen i varje särskilt fall. I överensstämmelse med den allmänna ståndpunkt riksdagen tidigare intagit till likartade spörsmål bör

riksdagen därför enligt utskottets mening ej binda Kungl. Maj:ts och arbetsmarknadsmyndigheternas handlande härutinnan genom några detaljerade direktiv beträffande anslaget användning. Utskottet avstyrker följaktligen ifrågavarande motionsyrkanden.

I propositionen har föreslagits viss jämkning av grunderna för ersättning åt arkivarbetare. Förslaget innebär, att arkivarbetarnas löner med bibehållen dyrortsgruppering differentieras på tre lönegrupper. Lönerna i den lägsta gruppen skall understiga nu gällande löner med ca 150 kronor för månad, medan de i den högsta skall överstiga nuvarande löner med ungefär samma belopp.

Utskottet anser Kungl. Maj:ts förslag ägnat att åstadkomma en lämpligare och rättvisare avvägning av arkivarbetarnas löner och biträder därför förslaget.

I motionen II: 350 har föreslagits att riksdagen skall hos Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam översyn av principerna för lönesättning och sysselsättningsåtgärder avseende med arkivarbete sysselsatta arbetslösa tjänstemän och intellektuella. Det huvudsakliga syftet med motionen torde vara att åstadkomma en bättre anpassning av arkivarbetarnas löner till lönerna på den allmänna arbetsmarknaden. Motionärerna uttalar också, att en omvandling av arkivarbetet för vissa arbetstagare till lämplig form av beredskapsarbete bör övervägas liksom en ökad övergång till systemet med stipendier för forskning eller omskolning.

I anledning av motionsyrkandet vill utskottet erinra om att utskottet senast förra året hade att behandla en motion med likartat syfte. Utskottet fann sig då (jfr utl. 1959: 5, s. 58) ej kunna biträda motionen. Vid frågans behandling i fjol anförde utskottet att andra vägar borde sökas för att tillgodose önskemålet om en rättvisare avvägning av lönesättningen för den kvalificerade arkivarbetskraften. Utskottet pekade därvid på möjligheten att genom olika omskolningsåtgärder bereda väg för sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden. Vad gäller den kvalificerade arbetskraft som saknar förutsättningar härför framhöll utskottet att underlag för en närmare bedömning torde kunna erhållas sedan utredningen om äldre arbetskraft i statstjänst slutfört sitt uppdrag. Utskottet erinrade även om att i den tidigare diskussionen framhållits att en arkivarbetare, som vid ett statligt verk utför arbete hänförligt till verkets ordinarie uppgifter, bör av verket inom ramen för tilldelade anslag betalas för vad arbetet är värt. Vad utskottet sålunda anförde anser utskottet tillämpligt även i fråga om nu föreliggande motionsyrkande.

Utskottet vill även erinra om att chefen för socialdepartementet i ett den 15 mars 1960 avgivet svar på en interpellation i riksdagens andra kammare uttalat, att erfarenheterna av den i statsverkspropositionen föreslagna differentieringen av arkivarbetarlönerna kommer att påverka bedömningen av

hur lönesättningen bör utformas i framtiden samt att han kommer att följa frågan med stor uppmärksamhet även framgent.

Under hänvisning till det anförda och till sitt ståndpunktstagande till Kungl. Maj:ts förslag avstyrker utskottet motionen.

I motionerna I: 353 och II: 440 har bl. a. anförts att en översyn av riktlinjerna för arbetsmarknadspolitiken nu är motiverad. Det gäller enligt motionärernas mening att med beaktande av de erfarenheter, som vunnits under de senaste åren, pröva med vilka medel arbetslöshetspolitiken skall bedrivas för att ge bästa möjliga resultat såväl för de arbetslösa som ur samhällsekonomisk synpunkt. Såsom exempel på problem, vilka bör behandlas vid en sådan översyn, nämner motionärerna långsiktiga åtgärder mot säsongarbetslösheten, användandet av statliga industribeställningar i sysselsättningspolitiken, utformningen av rörlighetsstimulerande åtgärder, vuxenutbildningens organisation, arbetsmarknadsstatistikens uppläggning m. m.

I remissyttranden över motionerna har en översyn av arbetsmarknadspolitiken förordats av överstyrelsen för yrkesutbildning, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige och Sveriges akademikers centralorganisation, under det att arbetsmarknadsstyrelsen inte uttalat sig i frågan och Tjänstemännens centralorganisation avstyrkt motionsyrkandet. Kritiska synpunkter på de av motionärerna åberopade motiven för en arbetsmarknadspolitisk översyn har framförts av arbetsmarknadsstyrelsen och Landsorganisationen.

Utskottet vill för egen del framhålla följande.

Arbetsmarknadspolitiken har under de senaste åren intensifierats, och arbetsmarknadsmyndigheterna har fått ökade resurser för sin verksamhet. Åtgärderna har till väsentlig del varit betingade av den ökade arbetslösheten särskilt under 1958 och första halvåret 1959. De har emellertid även syftat till en mera långsiktig effektivisering av arbetsmarknadspolitiken. Utgångspunkten härför har varit att det oavsett konjunkturläget är nödvändigt att föra en aktiv sysselsättningspolitik, som underlättar en snabb och smidig anpassning på arbetsmarknaden vid förändringar av produktionsförutsättningarna och andra förskjutningar inom näringslivet. För att dessa strävanden skall bli framgångsrika krävs det både att erfarenheterna av den hittills förda politiken fortlöpande blir analyserade och positivt utnyttjade och att man oavslåttligt prövar nya medel och metoder, anpassade efter de ständigt skiftande förutsättningarna. En sådan fortlöpande omprövning av åtgärderna har präglat de senaste årens arbetsmarknadspolitik.

Utskottet finner tidpunkten nu vara lämplig för en samlad översyn av arbetsmarknadspolitiken. Det gäller därvid att belysa de resultat som nåtts genom särskilt de senare årens arbetsmarknadspolitiska åtgärder och att mot bakgrunden av de vunna erfarenheterna överväga om några prin-

cipiellt väsentliga ändringar eller kompletteringar i systemet av sysselsättningsfrämjande åtgärder är motiverade. Dessutom bör undersökas vilka ytterligare åtgärder som skulle kunna vidtagas för att än mer effektivisera verksamheten. Ett problem som bör ägnas särskild uppmärksamhet är det inbördes förhållandet mellan olika åtgärder såsom beredskapsarbeten, kon-tanthjälp, yrkesutbildning och rörlighetsstimulerande åtgärder i övrigt. Av väsentlig betydelse bör vidare vara att undersöka hur de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna till sin omfattning och utformning snabbare skall kunna anpassas efter skiftande konjunkturer. Vidare bör klarläggas hur önskemålet om att Kungl. Maj:t och arbetsmarknadsmyndigheterna har erforderlig rörelsefrihet kan förenas med kravet att riksdagens inflytande över politikens allmänna utformning bevaras. Möjligheterna att ytterligare effektivisera arbetslöshetsberedskapen bör vidare prövas. Landsorganisationen har i sitt yttrande bl. a. pekat på att Sveriges deltagande i frihandels-samarbetet kan komma att skapa övergångsproblem, som kräver särskilda arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Även dessa problem bör uppmärksammas vid översynen, vars igångsättande emellertid ej bör få tagas till intäkt för någon temporär inskränkning av den relativa rörelsefrihet, som alltfört bör prägla Kungl. Maj:ts och arbetsmarknadsmyndigheternas handläggning av arbetsmarknadsfrågorna.

Utskottet förordar, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet sålunda anfört.

De i propositionen redovisade beräkningarna av medelsbehovet under anslaget har utskottet funnit sig kunna godtaga. Vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit och som ej av utskottet berörts i det föregående har ej givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må till *Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 120 000 000 kronor;

II. att riksdagen må i anledning av motionerna I: 353 och II: 440, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört angående en översyn av arbetsmarknadspolitiken;

III. att motionerna I: 346 och II: 444, såvitt nu är i fråga, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

IV. att motionerna I: 551 och II: 678, såvitt nu är i fråga, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

V. att motionen II: 350 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

9:o) **Beredskapsarbeten på vägar och gator.** Kungl. Maj:t har (punkt 74, s. 141 och 142) föreslagit riksdagen att till Beredskapsarbeten på vägar

och gator för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 125 000 000 kronor.

Departementschefen föreslår, under hänvisning till vad som anförts under nästföregående punkt, att anslaget uppföres med 160 000 000 kronor.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels de vid nästföregående punkt nämnda likalydande *motionerna I: 353* och *II: 440*, i vilka — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte till Beredskapsarbeten på vägar och gator anvisa ett reservationsanslag av 130 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen,

dels de vid samma punkt nämnda likalydande *motionerna I: 346* och *II: 444*, i vilka — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte till Beredskapsarbeten på vägar och gator för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 000 kronor,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Eskilsson m. fl.* (I: 347) och den andra inom andra kammaren av herr *Eliasson i Moholm m. fl.* (II: 431), i vilka har hemställts, att riksdagen vid behandling av förevarande anslag till Kungl. Maj:t framför i motionerna anförda synpunkter,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Sveningsson* och *Sundin* (I: 95) och den andra inom andra kammaren av herrar *Bohman* och *Stenberg* (II: 116), i vilka — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att reservationsanslaget till Beredskapsarbeten på vägar och gator nedsattes med 20 milj. kronor och fastställes till 140 milj. kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 440, II: 444, II: 431 och II: 116.

Utskottet. Av vad utskottet anfört under nästföregående punkt framgår att utskottet anser en effektiv beredskap mot sysselsättningsstörningar erforderlig även i nuvarande konjunkturläge. Utskottet, som anser Kungl. Maj:ts förslag lämpligt avvägt med hänsyn härtill, kan följaktligen inte biträda de anslagsminskningar, som föreslås i motionerna I: 353 och II: 440 samt I: 346 och II: 444. Utskottet tillstyrker sålunda Kungl. Maj:ts förslag samt avstyrker ifrågavarande motionsyrkanden.

I motionerna I: 347 och II: 431 anföres att det föreligger ett stort behov av vägbyggnader å skogar i enskild ägo och ett mycket stort intresse härför från skogsägarnas sida. Motionärerna, som ger uttryck för uppfattningen att för sagda ändamål under nionde huvudtiteln upptaget anslag understiger medelsbehovet, hyser farhågor för att behovet av ytterligare

medel för berörda vägbyggnader ej kommer att bli beaktat vid dispositionen av nu förevarande anslag. I motionen uttalas, att riksdagen bör understryka önskvärdheten av att arbetsmarknadsstyrelsen, med beaktande av angelägenhetsgraden, tar hänsyn till ifrågakvarande arbetsobjekt.

Utskottet har under nästföregående punkt, med framhållande av att skogsvårdsarbeten — till vilka utskottet även räknar anläggandet av skogsbilvägar — framstår som lämpliga sysselsättningsobjekt, anfört att riksdagen ej genom särskilda uttalanden bör binda dispositionen av beredskapsmedlen vid vissa bestämda arbeten. På grund härav kan utskottet ej i vidare mån än som framgår av det anförda biträda motionsyrkandena.

Vad angår det i motionerna I: 95 och II: 116 framförda förslaget om nedsättning av anslaget vill utskottet erinra om att utskottet i sitt av riksdagen numera godkända utlåtande nr 6 (punkt 11) avstyrkt den överföring av medel till anslag under sjätte huvudtiteln som yrkats i nu ifrågakvarande motioner. Utskottet avstyrker därför motionerna även i vad de berör förevarande anslag.

Utskottet hemställer,

I. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 353 och II: 440, I: 346 och II: 444 samt I: 95 och II: 116, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Beredskapsarbeten på vägar och gator* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

II. att motionerna I: 347 och II: 431 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

10:o) **Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 79, s. 155—157) föreslagit riksdagen att till Bidrag till vissa omskolningskurser m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 25 000 000 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 35 000 000 kronor.

Departementschefen hänvisar inledningsvis till att han vid behandlingen av anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. anfört att åtgärder, som syftar till att underlätta den enskilde arbetstagarens anpassning till de krav produktionslivet ställer, inte minst i det nuvarande ekonomiska läget måste tillmätas stor betydelse. Ett av de viktigaste medlen härvidlag är yrkesutbildningen. För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t därför genom beslut den 20 november 1959 medgivit överstyrelsen för yrkesutbildning att överskrida ifrågakvarande anslag med högst 14 000 000 kronor. Totalt står därmed 39 000 000 kronor till överstyrelsens

förfogande för innevarande budgetår. Detta innebär, att kursverksamheten kommer att innefatta inemot 500 kurser av verkstadsskolekaraktär, var- till kommer drygt ett hundratal fortbildningskurser för arbetslösa bygg- nadsarbetare. Antalet elever vid verkstadsskolekurserna kan uppskattas till 6 500.

För budgetåret 1960/61 bör angivna utbildningsverksamhet fortsättas i minst samma omfattning. På grund härav föreslår departementschefen, att anslaget höjes med ett belopp utöver vad överstyrelsen föreslagit eller till 40 000 000 kronor.

I de vid punkten 3 nämnda likalydande *motionerna I: 240 och II: 300* har — såvitt nu är i fråga — hemställts, att riksdagen måtte till Bidrag till vissa omskolningskurser m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett för- slagsanslag av 35 000 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen I: 240.

Utskottet. I motionerna I: 240 och II: 300 anföres, under hänvisning till den skedda konjunkturomsvängningen och den kraftiga minskningen av antalet arbetslösa, att kursverksamheten bör begränsas till omkring 400 kurser.

I omställningen till ett förändrat konjunkturläge är det viktigt att ar- betsmarknads- och yrkesutbildningsorganen har möjligheter att stimulera arbetskraftens rörlighet både geografiskt och mellan olika yrkesområden. I sistnämnda hänseende har yrkesutbildningskurserna en betydelsefull uppgift att fylla. Utskottet finner det därför föga välbetänkt att begränsa den av departementschefen föreslagna omfattningen av ifrågavarande verk- samhet och avstyrker följaktligen motionerna.

Utskottet, som funnit sig kunna godtaga departementschefens beräk- ningar av medelsbehovet, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 240 och II: 300, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.* för bud- getåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 000 kronor.

Stockholm den 22 april 1960

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Einar Persson, Birger Andersson, Axel Johannes Andersson, Thun, Bergman, Holmqvist, Jacobsson, fru Wallentheim, herrar Bertil Petersson, Ragnar Bergh, fru Svenson, herrar Sundin och Källqvist; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Petterson i Degerfors, Thapper, Jansson i Kalix, Ståhl, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Nilsson i Göingegården, Cassel, Hansson i Skegrie, Nihlfors, Mellqvist, Gustafsson i Skellefteå och Kellgren.

Reservationer

1) vid punkten 3 (Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka den i motionerna I: 240 och II: 300 föreslagna anslagsminskningen och att därför

dels andra stycket i utskottets yttrande (s. 5) bort ha följande lydelse:

»Den av motionärerna omnämnda personalförstärkningen har tillkommit huvudsakligen för planerings- och verkställighetsåtgärder till bekämpande av arbetslöshet. Med hänsyn till den skedda förbättringen i sysselsättningsläget synes behov av den extra personalen ej längre föreligga. Utskottet biträder därför motionärernas yrkande att anslaget nedsättes med hänsyn härtill eller med 300 000 kronor.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 240 och II: 300, såvitt nu är i fråga, till *Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 350 000 kronor.»

2) vid punkten 6 (Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka den i motionerna I: 240 och II: 300 föreslagna anslagsminskningen och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Motionärerna har anfört, att då arbetslösheten kraftigt gått ned och konjunkturerna är uppåtgående, den personaluppsättning som fanns den 1 juli 1958 är tillräcklig för att sköta de uppgifter, som åligger krisorganisationen. Utskottet biträder denna ståndpunkt och tillstyrker därför motionärernas yrkande att anslaget nedsättes med 1 225 000 kronor.

Med erinran om de synpunkter utskottet under punkten 3 anfört beträffande medelsanvisning till arbetsmarknadsstyrelsens krisorganisation — vilka är tillämpliga också i fråga om motsvarande del av den offentliga arbetsförmedlingens organisation — hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 240 och II: 300, såvitt nu är i

fråga, till *Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 675 000 kronor.»

3) vid *punkten 8* (Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka beträffande en översyn av principerna för lönesättning och sysselsättningsåtgärder avseende med arkivarbete sysselsätta arbetslösa tjänstemän och intellektuella ansett att

dels av det stycke i utskottets yttrande på s. 17, som börjar med »I anledning» och slutar med »föreliggande motionsyrkande», den sista meningen bort utgå,

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 18, som börjar med »Under hänvisning» och slutar med »utskottet motionen», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående givit sin anslutning till Kungl. Maj:ts förslag om viss differentiering av arkivarbetarnas löner, anser jämväl de i motionen framförda synpunkterna värda beaktande. Även om nyssnämnda differentiering av ersättningarna till arkivarbetare i viss mån tillgodoser dessa synpunkter, kan frågan om lönesättning och sysselsättningsåtgärder för berörda grupper likväl ej anses definitivt löst med den föreslagna differentieringen. Detta synes också vara innebörden i det nämnda interpellationssvaret av chefen för socialdepartementet. Utskottet föreslår i det följande, att en översyn av arbetsmarknadspolitiken skall företagas. Enligt utskottets mening bör därvid även förevarande spörsmål upptagas till behandling.»

dels ock utskottets hemställan under V. bort ha följande lydelse:

»V. att riksdagen må i anledning av motionen II: 350 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört angående en översyn av principerna för lönesättning och sysselsättningsåtgärder avseende med arkivarbete sysselsätta arbetslösa tjänstemän och intellektuella.»

4) vid *punkten 9* (Beredskapsarbeten på vägar och gator) av herrar *Axel Johannes Andersson, Jacobsson, fru Svenson, herrar Sundin, Källqvist, Ståhl, Svensson* i Stenkyrka, *Hansson* i Skegrie, *Nihlfors* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels första stycket i utskottets yttrande (s. 20) bort ha följande lydelse:

»En effektiv beredskap mot sysselsättningsstörningar är nödvändig även i ett konjunkturläge, som kännetecknas av full sysselsättning. Med hänsyn till vad utskottet under nästföregående punkt anfört angående möjligheterna att till beredskapsarbeten på vägar och gator använda medel, som anvisats till kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m., och då jämväl anslag å allmän beredskapsstat kan tagas i anspråk för ändamålet, om

läget på arbetsmarknaden ger anledning därtill, anser utskottet, att nyss angivna syfte att upprätthålla en god sysselsättningsberedskap kan tillgodoses med en medelsanvisning av mindre storlek under förevarande anslag än den i propositionen föreslagna. I överensstämmelse med vad som föreslås i motionerna I: 346 och II: 444 vill utskottet förordna, att anslaget uppföres med ett belopp av 125 000 000 kronor, vilket är 35 000 000 kronor lägre än det av Kungl. Maj:t äskade beloppet.»

dels ock utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 353 och II: 440 ävensom med bifall till motionerna I: 346 och II: 444 samt med avslag å motionerna I: 95 och II: 116, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Beredskapsarbeten på vägar och gator* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;»

5) vid *punkten 10* (Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att riksdagen bort tillstyrka den i motionerna I: 240 och II: 300 föreslagna nedsättningen av anslaget och att därför

dels andra och tredje styckena i utskottets yttrande (s. 22) bort ha följande lydelse:

»Av uppgifter, som utskottet inhämtat, framgår att de yrkesutbildningskurser, som finansieras från förevarande anslag, omfattar både äldre personer med eller utan tidigare yrkesutbildning, vilka genom utbildningen kan överflyttas till sysselsättningsområden, där det råder efterfrågan på arbetskraft, och yngre personer, som tidigare ej erhållit någon yrkesutbildning. Utskottet anser, att kurserna uteslutande bör avses för äldre, friställd arbetskraft, som genom omskolning kan ha utsikt att beredas anställning på den öppna arbetsmarknaden, medan däremot ungdomar, som saknar yrkesutbildning, bör hänvisas till de utbildningsmöjligheter, som anordnas inom det reguljära yrkesutbildningsväsendet.

På grund av det anförda och då antalet omskolningskurser för äldre, friställd arbetskraft i rådande konjunkturläge ej torde erfordras i större omfattning än som angivits i motionerna, tillstyrker utskottet motionärernas yrkande att anslaget nedsättes med 5 000 000 kronor och alltså anvisas med 35 000 000 kronor.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 240 och II: 300, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till vissa omskolningskurser m.m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 35 000 000 kronor.»

Till Riksdagens statsutskott

Genom remiss den 19 februari 1960 har Kungl. Maj:t anbefallt arbetsmarknadsstyrelsen att till riksdagens statsutskott avgiva utlåtande över de inom riksdagen väckta likalydande motionerna I: 353 och II: 440 om avslag å Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor m. m. Med anledning härav får styrelsen anföra följande.

I motionerna har upptagits dels ett antal frågeställningar av i huvudsak principiell natur angående vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder, utmynnande i förslag angående en översyn av arbetsmarknadspolitiken, dels konkreta förslag rörande anslag för budgetåret 1960/61. Styrelsen vill först utan att taga ställning till det av motionärerna framförda allmänna utredningskravet beröra de huvudsakligen principiella frågeställningarna.

Motionärernas inledande synpunkter

Motionärerna har framhållit, att arbetsmarknadspolitiken glidit riksdagen något ur händerna och att detta område sluppit en sådan ingående granskning av hur anslagsmedlen användes som deras storlek och det statsfinansiella läget i och för sig kunde motivera. Vidare har motionärerna framhållit, att en översyn av riktlinjerna för arbetsmarknadspolitiken nu är motiverad samt att det gäller att med beaktande av de erfarenheter, som vunnits under de senaste åren, pröva med vilka medel arbetsmarknadspolitiken skall bedrivas för att ge bästa möjliga resultat såväl för de arbetslösa som från samhällsekonomisk synpunkt. Motionärerna har vidare framhållit, att det är angeläget att undvika metoder, som bidrager till att konservera arbetslöshet.

Styrelsen vill allmänt understryka betydelsen av en fortgående debatt och omprövning av arbetsmarknadspolitikens mål och medel med beaktande bl. a. av de samhällsekonomiska konsekvenserna i skiftande konjunkturlägen. En översyn av riktlinjerna för arbetsmarknadspolitiken sker kontinuerligt inom arbetsmarknadsstyrelsen. Det har därvid visat sig ytterst angeläget, att de medel, som står till buds, är så rikt differentierade som möjligt, så att de kan anpassas till arbetsmarknadsläget såväl allmänt som lokalt, den berörda arbetskraftens ålder, utbildnings- och omplaceringsmöjligheter, arbetslöshetens beräknade varaktighet etc.

Frågan om med vilka medel arbetslöshetspolitiken skall bedrivas kan enligt styrelsen därför icke få ett svar med generell giltighet. Uppenbart är emellertid att insatsen och avvägningen av olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder inrymmer en mångfald problem, som kräver ett ständigt beaktande. Att medel, som kan bidra till att konservera arbetslösheten på en ort, skall undvikas finner styrelsen vara en självklar princip. Styrelsen är emellertid medveten om att här möter avvägningsproblem, som i stor utsträckning måste bedömas från fall till fall med hänsyn till bl. a. arten av den föreliggande arbetslösheten. Man får i detta sammanhang ej heller bortse från exempelvis de stora problem som är förknippade med en hastig utflyttning av arbetskraft från orter och landsdelar med undersysselsättning.

Frågor beträffande beredskapsarbeten

I fråga om beredskapsarbeten har motionärerna framhållit, att utgifter för beredskapsarbeten på vägar och gator väntas bli större 1959/60 än 1958/59, och att detta bl. a. sammanhänger med eftersläpning i likvidering av utgifter gjorda under föregående år. Detta skulle emellertid enligt motionärerna icke förklara hela eller ens större delen av utgiftsökningen, vilken i stället skulle bero på att arbetsmarknadsstyrelsen i början av innevarande budgetår engagerade sig för stora, kostnadskrävande arbeten. I motionerna framhålles, att det icke kan vara riktigt att trots sysselsättningsförbättringen och den inträdda högkonjunkturen vidmakthålla eller öka engagemangen på arbetslinjen.

Att utgifterna för dessa ändamål under innevarande budgetår beräknas öka i förhållande till föregående år är, kassa- och bokföringsmässigt sett, riktigt. Ökningen beräknas bli ca 40 milj. kronor varav ca 20 milj. kronor för beläggningsarbeten, som inte kunnat utföras tidigare och därför bör betraktas som färdigställande av tidigare arbeten. Återstående 20 milj. är en eftersläpning av likvideringen från föregående år.

Styrelsen vill framhålla, att frågan huruvida engagemangen på arbetslinjen skall minska, vidmakthållas eller öka måste ställas i relation icke enbart till förändringar i konjunkturen utan också till frågan om beredskapsarbetena under tidigare år varit av önskvärd omfattning. Om dessa arbeten på grund av bristande planering, otillräckliga resurser etc., tidigare icke varit tillräckliga i förhållande till antalet arbetslösa, torde det vara oriktigt att oreserverat säga, att arbetena bör minska vid en konjunkturuppgång.

Styrelsen vill emellertid framhålla, att den strävat efter att få igång korta arbeten av det slag, som motionärerna efterlyser. Den helt övervägande delen av pågående beredskapsarbeten är sålunda arbeten, som färdigställas under den löpande säsongen. Styrelsen har också i syfte att ge arbetena en bättre säsongutjämnande effekt låtit arbetena starta förhållandevis tidigt på hösten. Styrelsen har mot bakgrunden av det förbättrade konjunkturläget också beslutat att beredskapsarbetena skall utvecklas väsentligt tidigare på våren. Sålunda beräknas, att ca 5 000 man färre kommer att vara sysselsatta i beredskapsarbeten under mars—april 1960 än under motsvarande tid i fjol. Att arbetena fick en relativt stor omfattning under föregående höst får bl. a. ses mot bakgrunden av att kursverksamheten för utbildning, omskolning och fortbildning av arbetslösa icke kom till stånd i den utsträckning, som styrelsen fann erforderlig för att utbildningen skulle bli ett framgångsrikt alternativ till beredskapsarbetena.

Frågan om beredskapsarbetenas storlek och kostnader måste enligt styrelsen också ställas i relation till det konjunkturläget, i vilket de bedrivs. Vid en allmän konjunkturedgång, då investeringsverksamheten i stort skall stimuleras, torde de större beredskapsarbetena fylla samma ändamål som andra större investeringsprojekt. I den samlade beredskapen mot arbetslöshet med en rik differentiering av åtgärder bör också beredskapsarbetena vara differentierade i fråga om storlek och art. I arbetsmarknadsstyrelsens förslag till investeringsreserv för budgetåret 1960/61 av statliga, kommunala och statsunderstödda investeringsobjekt har styrelsen också eftersträvat en dylik differentiering.

Motionärerna har jämfört kostnader för vägarbeten, som bedrivs som

beredskapsarbeten, med kostnader för ordinarie vägarbeten och funnit, att kostnader per arbetsdag varit lägre i beredskapsarbetena. Det har vidare framhållits, att detta till en del torde bero på att beredskapsarbetena inte varit så högt mekaniserade som de ordinarie vägarbetena, utan att man i någon utsträckning ersatt maskiner med manuell arbetskraft. Härigenom skulle kostnader per arbetsdag sjunkit men arbetena fördrats.

Den lägre dagsverkskostnaden för beredskapsarbeten i förhållande till ordinarie vägarbeten har enligt styrelsens mening sin främsta orsak i att som beredskapsarbeten i görligaste mån väljes ut lämpliga objekt, som kräver förhållandevis mycket manuell arbetskraft. Till en del sammanhänger detta med att arbetena huvudsakligen utföres vintertid. Härutöver kan framhållas, att särskilt material- och kostnadskrävande arbeten förekommer i förhållandevis liten omfattning. Liksom fallet är i fråga om ordinarie vägarbeten eftersträvas en rationell fördelning mellan maskinkraft och manuell arbetskraft. I enlighet med beredskapsarbetenas sysselsättningspolitiska syfte är det självklart, att i den mån det kostnadsmässigt är egalt att välja mellan maskinell och manuell arbetskraft styrelsen föredragit den manuella linjen.

Motionärerna har vidare framhållit, att riksdagen vid upprepade tillfällen rekommenderat ökad användning av statskommunala arbeten, vilka ställer sig mycket billigare och vilka snabbare kan avvecklas. Vidare har under åberopande av årets statsverksproposition framhållits, att bidrag till skogsrojningar ställer sig billigare och smidigare än väg- och vattenbyggnadsarbeten.

Styrelsen har i hög grad eftersträvat att få stor omfattning på skogsvårdsarbeten som arbetslöshetsobjekt. Verksamheten på detta område har också lett till betydande resultat. Detta gäller såväl i fråga om skogsrojningar som skogsbilvägar o. d., vilka bedrivits dels som beredskapsarbeten, dels som arbeten i öppna marknaden med stöd av konjunkturutmättningsavgifter och investeringsfonder.

Vad gäller statskommunala arbeten har styrelsen bl. a. genom att lämna projekteringsbidrag till kommuner sökt få fram sådana i ökad utsträckning. Av ca 13 000 man, som den 15 februari 1960 var sysselsatta vid samtliga beredskapsarbeten, var ca 3 000 man sysselsatta vid statskommunala objekt. Här bör också erinras om att kommunerna normalt bedriver en högst betydande anläggningsverksamhet. Genom en säsongreglering av dessa arbeten, vilka ofta är lämpliga för sysselsättning vintertid, söker man bidra till en sysselsättningsutjämning. I de speciella arbetslöshetsområdena torde kommunerna emellertid icke ha finansiella resurser att bedriva mera omfattande investeringar än som nu sker vare sig som statskommunala beredskapsarbeten eller eljest, vilket medför att som beredskapsarbeten i stället måste väljas och utföras helt statliga objekt. Styrelsen kan icke finna, att regiformen beträffande de statskommunala arbetena i och för sig skulle åstadkomma att dessa arbeten kan avvecklas snabbare än de statliga beredskapsarbetena.

I motionerna har framhållits, att man bör uppmärksamma de risker, som finns för att man vid en kortvarig arbetslöshet binder arbetskraft vid långvarigare arbetsprojekt av låg angelägenhetsgrad. Styrelsen vill på denna punkt framhålla, att den icke accepterar projekt av låg angelägenhetsgrad och i görligaste mån undviker långvariga beredskapsarbeten samt eftersträvar, att fleråriga projekt utan olägenhet skall kunna uppdelas på flera etapper.

Industribeställningar

Såsom motionärerna framhållit kom statliga industribeställningar till användning under den senaste konjunkturnedgången. De innebar, att olika statliga verk erhöll möjligheter att tidigarelägga vissa upphandlingar. Även en del landsting medverkade i viss utsträckning till sådana tidigarelägganden. Verksamheten avsåg, såsom styrelsen bl. a. framhållit i sina anslags-
äskanden, främst att avhjälpa tillfälliga sysselsättningsstörningar inom vissa branscher och företag, men även att, i fall då driftsinskränkning var beslutad, ge arbetsmarknadsorganen erforderligt rådrum för att söka åstadkomma en omplacering av de arbetslösa till nya anställningar. Styrelsen delar motionärernas uppfattning, att industribeställningar av avsett slag måste begagnas med försiktighet. Det kan här framhållas, att styrelsen sedan våren 1959 endast i enstaka undantagsfall ansett sig kunna medgiva utläggande av industribeställningar.

Kungl. Maj:ts bemyndigande för arbetsmarknadsstyrelsen att till kommuner och landsting efter prövning från fall till fall kunna utge ett statsbidrag om högst 20 % för sådan upphandling, som påkallades av styrelsen, har till följd av konjunkturuppgången icke behövt utnyttjas. Som beredskapsåtgärd bör emellertid bemyndigandet kvarstå.

Åtgärder för att stimulera den geografiska rörligheten

Motionärerna har funnit de rörelsestimulerande åtgärderna synnerligen värdefulla och motiverade även under en högkonjunktur men anmält sin tveksamhet beträffande familjebidrag och starthjälp speciellt därför, att dessa bidrag även kan utgå till personer, som icke är anmälda som arbetsökande på arbetsförmedlingen utan annorledes skaffar sig ett arbete.

Styrelsen vill på denna punkt framhålla, att den efter Kungl. Maj:ts bemyndigande sedan januari 1958 kunnat stimulera till ökad geografisk rörlighet genom att lämna familjebidrag till arbetstagare med hushåll på två orter och sedan januari 1959 genom att utge starthjälp. Åtgärderna har sålunda praktiserats under relativt kort tid och är fortfarande att betrakta som en försöksverksamhet. Därför har bestämmelserna för ifrågavarande hjälpformer varit föremål för en fortlöpande översyn och komplettering allteftersom praktiska erfarenheter vunnits. Under hösten 1959 tillsattes dessutom en arbetsgrupp med uppgift att utreda och inkomma med ev. ändringsförslag av bestämmelser för rörlighetsfrämjande åtgärder. Denna arbetsgrupp väntas inom den närmaste tiden inkomma med utredning och förslag.

Villkoren för erhållande av starthjälp och familjebidrag är f. n. likartat utformade och begränsar bl. a. ersättningsrätten till arbetslösa boende på orter, varifrån utflyttning av arbetsmarknadsskäl bedömes vara nödvändig. Vidare kräves, att arbetsmarknadssituationen på den nya arbetsorten är sådan, att behov av arbetskraft från annan ort för ifrågavarande anställning föreligger. Däremot har styrelsen icke velat inskränka hjälpmöjligheterna enbart till arbetslösa, som är anmälda hos den offentliga arbetsförmedlingen och erhållit arbetsanvisningar genom förmedlingen. Avsikten härmed har främst varit att ge samma möjligheter till sådana arbetslösa, som på eget initiativ ordnat sin anställningsfråga. Den utredning, som i

dessa fall göres av den beslutande myndigheten, avser att liksom i andra fall noggrant pröva, att samtliga villkor är uppfyllda. Det merarbete, som länsarbetsnämnderna åsamkas i dessa relativt fåtaliga fall, torde ge utbyte i den ökade utflyttningen från arbetslöshetsområden, som blir följden av att även det enskilda initiativet stimuleras.

Ansökan om såväl starthjälp som familjebidrag skall före anställningens tillträdande ingivas till arbetsförmedlingen. Innan de båda hjälpformerna blivit allmänt kända, ansågs viss hänsyn böra tagas till bristande informationer i fråga om tidpunkten för ansökan och bidrag utgå trots att ansökan inkommit efter anställningens tillträdande. Reglerna har emellertid i detta avseende undan för undan skärpts, och numera lämnas bifall endast i undantagsfall till ansökan, som inkommit i efterhand.

Motionärerna har framhållit, att besvärliga avvägningsproblem koncentreras i frågan om det är arbetskraften eller industrien, som skall flytta.

Styrelsen vill understryka svårigheterna i detta problem och framhålla, att som komplement och alternativ till de rörlighetsfrämjande åtgärderna beträffande arbetskraften fordras en aktiv lokaliseringspolitik. Styrelsens nuvarande rådgivande lokaliseringsverksamhet, vilken sker i samarbete med näringslivets egna organ, måste därför räknas som ett viktigt arbetsmarknadspolitiskt medel.

Frågor rörande utbildningskurser

I motionerna har vidare ifrågasatts, om inte arbetslöshetskassornas medlemmar — som utgör majoriteten av de arbetslösa — för erhållande av understöd skall vara skyldiga underkasta sig tillgänglig utbildning, när detta är lämpligt, varigenom deras kompetens och konkurrensförmåga på arbetsmarknaden skulle ökas.

Frågeställningen är icke ny. I socialvårdskommitténs förslag till lag om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (SOU 1948: 39) förordades sådan skyldighet. Styrelsen liksom senare 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen framhöll risken av att de resultat, som avsågs med kurserna, skulle kunna förfelas i fråga om deltagare som icke deltog frivilligt. I den nu gällande förordningen av den 14 december 1956 om erkända arbetslöshetskassor finnes icke något stadgande som gör det möjligt att från ersättning avstänga arbetslös kassamedlem, som utan godtagbart skäl avvisat erbjudande om fortbildning eller omskolning.

I samband med den ökade användningen av särskilda fortbildnings- och omskolningskurser för arbetslösa som medel för sysselsättningspolitiken beredde arbetsmarknadsstyrelsen i samförstånd med arbetslöshetskassornas samorganisation genom en cirkulärskrivelse i september 1958 avsevärt ökad möjligheter för arbetslösa kassamedlemmar att åtnjuta försäkringsersättning under tid för deltagande i sådan utbildning. Deltagare i de särskilda kurserna för arbetslösa har numera i regel, om de är arbetslöshetsförsäkrade, möjlighet att fritt välja mellan försäkringsersättning och de utbildningsbidrag, som lämnas av statliga och kommunala medel.

En av förutsättningarna för rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen är, att arbetslös kassamedlem skall göra vad han kan för att anskaffa ett för honom lämpligt arbete. Det kan då anses otillfredsställande, om försäkringsersättning skall kunna utgå till den, som utan skäligen anledning

vägrar att utnyttja de ökade möjligheter till arbetstillfällen, som deltagande i fortbildnings- eller omskolningskurs öppnar, i synnerhet då sådant deltagande icke medför några merkostnader för vederbörande. De övervägande positiva erfarenheter styrelsen inhämtat angående kursdeltagarnas intresse för utbildningen har i hög grad minskat de betänkligheter i nämnda avseende, som varit bestämmande för styrelsens tidigare ställningstagande i frågan.

Styrelsen har uppmärksammat vissa aktuella frågor angående försäkringens utformning av den art och räckvidd, att de enligt styrelsens uppfattning bör bli föremål för utredning genom särskilda, av chefen för socialdepartementet tillkallade sakkunniga. Den nu berörda frågan om påföljder av kassamedlems avvisande utan godtagbart skäl av kurserbjudande anser styrelsen böra upptagas i detta sammanhang. Styrelsen avser att inom kort ingå till Kungl. Maj:t med skrivelse om hithörande spörsmål.

I motionen har framhållits, att den snabba utbyggnaden av utbildningsverksamheten självklart inneburit att åtgärderna i viss mån blivit improviserade, att yrkesmän, vilka i allmänhet saknar pedagogisk utbildning, som regel anställts som lärare, samt att till kurserna hänvisas personer, som svårigen kunnat tillgodogöra sig utbildningen.

Arbetsmarknadsstyrelsen vill understryka önskvärdenheten av att lärarna utöver sin yrkeskunighet har pedagogisk utbildning. Yrkesöverstyrelsens kurser för lärare har i detta avseende en stor uppgift att fylla, och allteftersom flera lärare får tillfälle att genomgå dessa kurser torde en förbättring vara att emotse.

Beträffande arbetsmarknadseffekten av kursverksamheten visar en undersökning, som gjordes i slutet av maj 1959, avseende de personer, som under första kvartalet 1959 fullföljt nybörjar- och omskolningskurser, att ca 75 % var i arbete och att mellan 50 och 60 % hade anställningar inom utbildningsyrket. Det bör observeras, att denna undersökning gjordes under en period, då den ekonomiska aktiviteten just hade börjat öka och sätta spår efter sig i en något högre efterfrågan på utbildad personal. Därefter har läget avsevärt förändrats, och under det senaste halvåret har deltagarna i arbetslöshetskurserna ofta fått anställningserbudanden redan innan kursen avslutats. Den allmänna erfarenheten från arbetsförmedlingarna är också, att det allt övervägande flertalet av dem, som genomgått här avsedd utbildning, fått sina möjligheter på arbetsmarknaden avgjort förbättrade.

Motionärerna har framhållit, att gränsdragningen mellan arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning bör bli föremål för prövning och att samordning bör ske mellan olika med varandra konkurrerande bidragssystem vid utbildning av arbetslösa av olika kategorier.

Den gränsdragning, som efterlyses, är sedan i höstas föremål för överläggning emellan berörda ämbetsverken. Styrelsen är ense med motionärerna om angelägenheten av en bättre samordning mellan de olika bidragssystem, som förekommer, och har sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål.

Önskemål beträffande arbetsmarknadsstatistiken

Enligt motionärerna är den svenska arbetsmarknadsstatistiken icke tillfredsställande. I syfte att verka för önskvärda förbättringar av ifrågavarande statistik har på initiativ av styrelsen våren 1958 tillsatts en särskild statistikgrupp med representanter för bl. a. arbetsgivare- och arbetstagarorganisa-

tioner samt berörda statliga verk. Därvid har det framstått som särskilt angeläget, att i Sverige få till stånd löpande undersökningar av s. k. labour-force-typ. Två sådana undersökningar — t. v. av försökskaraktär — har utförts under maj och november 1959, och en ny undersökning är planerad. Det är styrelsens förhoppning, att dylika undersökningar så småningom skall ge en mera ingående kännedom om den svenska arbetsmarknaden. Även på andra områden har styrelsen ansett det angeläget att få till stånd en förbättrad statistisk information.

I vad avser de av motionärerna särskilt berörda uppgifterna om arbetslöshetens längd kan framhållas, att i samband med den månatliga arbetslöshetsstatistiken lämnas fyra gånger om året statistiska redogörelser för arbetslöshetens längd. För att belysa frågan om vilka kategorier, som sysselsättes i beredskapsarbeten, har inom styrelsen verkställts en statistisk undersökning rörande personer, som under oktober 1959 hänvisats till sådana arbeten.

Beskattning av realisationsvinst vid försäljning av egna hem

Såsom framhållits i motionerna har styrelsen i två omgångar hemställt om bemyndigande att få disponera arbetslöshetsmedel för stöd åt vissa egnahemsägare, som vid förflyttning på grund av arbetsbrist på orten, gör förluster vid försäljning av den egna fastigheten. Framställningarna har emellertid icke bifallits av Kungl. Maj:t. Motionärerna har framhållit, att även om fastigheten säljes med vinst, kan rörligheten försvåras på grund av bestämmelserna om beskattning av realisationsvinst. Motionärerna har därför hänvisat till en särskild motion om att beskattning av realisationsvinst vid försäljning av egna hem utredes.

Även om styrelsen inte har några mera påtagliga erfarenheter av att den nuvarande lagstiftningen haft en rörlighetshindrande effekt, har styrelsen intet att erinra mot en utredning av frågan.

Frågor rörande arbetslöshet bland tjänstemän och vissa kategorier av kvinnlig arbetskraft

I motionerna har framhållits, att speciella problem uppkommer, då det gäller att skapa arbetstillfällen åt arbetslösa tjänstemän och åt olika kategorier av kvinnlig arbetskraft samt att en individuell behandling av dessa arbetslöshetsfall är av största vikt.

Även dessa frågor har beaktats inom styrelsen, som i särskilda utredningar redogjort för hithörande problem och pekat på förslag till åtgärder. För att belysa den kvantitativa omfattningen av arbetslösheten bland tjänstemännen verkställdes en särskild bearbetning av arbetslöshetsräkningen i december 1958. Arten av de arbetslöshetsproblem, som förekommit bland de vid arbetsförmedlingen anmälda svårplacerade tjänstemännen, har klarlagts genom en undersökning av styrelsen i januari 1959.

Förslag till åtgärder mot arbetslöshet bland tjänstemän har framlagts av styrelsen bl. a. i en år 1955 utarbetad PM: »Tjänstemännen och beredskapen mot arbetslöshet», samt i utredningar i samband med frågor angående tjänstemannaförmedlingens utveckling och medelsbehov. I styrelsens petita för budgetåret 1960/61 har styrelsen fäst statsmakternas uppmärksamhet på tjänstemannagruppernas fortgående ökning samt de större anspråk, som därigenom ställes på tjänstemannaförmedlingen.

För arbetsmarknadsförhållanden och arbetslöshetsrisker för den kvinnliga arbetskraften har styrelsen redogjort bl. a. i en utredning 1958: »Kvinnorna och beredskapen mot arbetslöshet», viken utmynnade i vissa rekommendationer till åtgärder. Remissvaren över utredningen har sammanställts under 1959.

På uppdrag av Kungl. Maj:t har styrelsen vidare verkställt en undersökning rörande tillgången och efterfrågan på deltidsarbete för kvinnor. Utredningen, som bygger på material insamlat 1958, slutfördes 1959. På grundval av undersökningen har styrelsen föreslagit vissa åtgärder, syftande till en intensifierad ackvisitions- och upplysningsverksamhet. För att få motsvarande uppgifter från ett annat konjunkturläge kommer en ny undersökning att göras under 1960.

Styrelsen vill understryka vikten av en individuell behandling av svårare arbetslöshetsfall och framhålla angelägenheten av att resurser härför står till buds inom arbetsförmedlingsorganisationen, arbetsvården, yrkesvägledningen och yrkesutbildningen.

Anslagsfrågor avseende budgetåret 1960/61

Sedan riksdagen biträtt statsverkspropositionen beträffande anslaget Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor finner styrelsen icke skäl att ingå på motionärernas yrkande på denna punkt.

I vad avser anslaget Beredskapsarbeten på vägar och gator för budgetåret 1960/61, som motionärerna föreslagit skall minska med 30 milj. kronor, kan följande framhållas. I statsverkspropositionen har departementschefen beräknat kostnaderna till 160 milj. kronor, vilket innebär en minskning med 45 à 50 milj. kronor i förhållande till medelsbehovet för innevarande budgetår samt med 10 milj. kronor i förhållande till budgetåret 1958/59.

Det andra anslag, som uppstår medel för beredskapsarbeten, är anslaget Kostnader för arbetslöshetens bekämpande. Detta anslag är beräknat för bl. a. andra slag av beredskapsarbeten än allmänna vägar och statsunderstödda vägar och gator. I statsverkspropositionen har departementschefen beräknat 55 milj. kronor till dylika beredskapsarbeten, vilket är 55 milj. kronor lägre än de beräknade kostnaderna för innevarande budgetår och 17 milj. kronor lägre än budgetåret 1958/59. De sammanlagda utgifterna för alla slag av beredskapsarbeten under budgetåret 1960/61 har således i statsverkspropositionen beräknats till 215 milj. kronor vilket är 100 milj. kronor lägre än vad som beräknas för innevarande budgetår och 27 milj. kronor lägre än för budgetåret 1958/59. Jämfört med kostnader för budgetåret 1957/58 är det emellertid en ökning med 115 milj. kronor och i jämförelse med budgetåret 1956/57 en ökning med 145 milj. kronor.

Styrelsen vill framhålla, att medelsbehovet icke f. n. låter sig närmare beräknas. Detta blir beroende av utvecklingen på arbetsmarknaden under senhösten och nästkommande vinter och behovet av åtgärder av förevarande slag dels i säsongutjämnande syfte, dels för att — vid sidan av andra åtgärder — möta sysselsättningsvärigheter, som kan uppkomma på vissa orter till följd av driftsinskränkningar, företagsnedläggelser etc. Framhållas bör att inom styrelsen f. n. pågår förarbeten till den halvårsöversikt över arbetsmarknadsutsikterna, som skall framläggas i april. Denna avser även att ge vissa hållpunkter för bedömning av sysselsättningsutvecklingen under vintern 1960/61.

Anslagen till beredskapsarbeten måste enligt styrelsens mening — på grund av svårigheten att lång tid i förväg överblicka utvecklingen på arbetsmarknaden — i viss utsträckning få karaktär av beredskapsanslag. Det måste emellertid anses vara ytterst angeläget, att medel i erforderlig utsträckning står till förfogande för att möjliggöra effektivt ingripande mot arbetslöshet.

Vid den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit under-tecknad Olsson, generaldirektör och chef, överdirektören och souschefen Montell, överingenjören Rudhagen, ledamoten Gunnar Larsson samt ersättarna Nordenskiöld, Nyberg, Lindström och Nilsson. Därjämte har närvarit byråcheferna Skogh, Rooth, Johansson, Bergh, Ringenson och Wennerberg, ff. byråchefen Ström samt byrådirektörerna Myhrman och Canarp. Ärendet har föredragits av byråinspektören Nitare. Stockholm den 11 mars 1960.

Arbetsmarknadsstyrelsen

BERTIL OLSSON

BERTIL JOHANSSON

Gideon Nitare

Till Riksdagens statsutskott

Genom remiss den 19 februari 1960 har Kungl. Maj:t anbefallt överstyrelsen för yrkesutbildning att avge utlåtande över vid innevarande riksdag väckta likalydande motioner nr I: 353 och II: 440 om avslag å Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor m. m. Med anledning härav får överstyrelsen, som begränsar sitt utlåtande till att avse de delar av motionerna, vilka berör överstyrelsens verksamhetsområde, anföra följande.

I ett konjunkturläge, som präglas av högkonjunktur, är enligt motionerna rörlighetsstimulerande åtgärder och åtgärder i syfte att åstadkomma en förbättrad yrkesutbildning nödvändiga. Den yrkesutbildningsverksamhet, som motionärerna här i första hand syftar på, är de fortbildnings- och omskolningskurser, som bedrivs under överstyrelsens inseende. Initiativ till igångsättande av dessa kurser tages av arbetsmarknadsstyrelsen, som i skrivelse till överstyrelsen, tid efter annan anmäler det föreliggande behovet av kurser och anhåller, att överstyrelsen skall vidtaga åtgärder, för att få till stånd en kursverksamhet av angiven storlek. De arbetsmarknadspolitiska bedömningarna sker alltså inom arbetsmarknadsstyrelsen medan alla de problem, som sammanhänger med anskaffande av lärare och lokaler, utarbetande av kursplaner etc. handhas av överstyrelsen. Med hänsyn till svårigheter av de mest skiftande slag som ofta uppkommer i samband särskilt med startandet av nya kurser, är det självfallet att ett nära samarbete mellan de båda verken måste äga rum. Betydelsen härav har givetvis ökat till följd av den stora omfattning kursverksamheten numera har. Det angelägna i att ett nära samarbete kommer till stånd sammanhänger även med det förhållandet, att viss utbildningsverksamhet ordnas av arbetsmarknadsstyrelsen via länsarbetsnämnderna. I motionerna föreslås att gränsdragningen på detta område bör göras till föremål för prövning.

Överstyrelsen vill nämna att denna fråga länge varit föremål för diskussion mellan de båda verken och att förslag till olika lösningar har utarbetats och diskuterats. Frågan har ännu emellertid icke fått sin slutliga lösning, ehuru man har anledning tro att så kommer att ske mycket snart. Till följd härav anser överstyrelsen sig icke böra i förevarande sammanhang närmare ingå på denna fråga; så synes med hänsyn till anförda ej heller vara nödvändigt. Överstyrelsen vill dock uttala, att det ej synes motiverat, att frågan tages upp till särskild prövning, då som nämnts den erforderliga prövningen av detta angelägna problem är i gång och sannolikt befinner sig i sitt slutskede.

Den kursverksamhet det här är fråga om har en betydande omfattning. Vid månadsskiftet januari/februari 1960 var sålunda 390 kurser av verkstadsskolekaraktär i gång. Vid dessa kurser deltog ca 5 000 elever. Till dessa kurser kommer inom byggnadsindustrien anordnade 60 fortbildningskurser och 4 nybörjarkurser. Dessa båda senare grupper av kurser sysselsatte 750 elever.

Arbetsmarknadsstyrelsen hade till hösten 1959 rekvirerat ca 500 kurser. Det av arbetsmarknadsstyrelsen uppdragna programmet kunde emellertid av olika skäl icke realiseras utan en viss tidsförskjutning. Till en del berodde

detta på omöjligheten att i tid erhålla lämpliga lokaler för kurserna men även svårigheterna att erhålla lärare spelade in. Den inträffade förseningen var emellertid också — och detta vill överstyrelsen kraftigt understryka — beroende på att överstyrelsen icke i tid erhöll begärda förstärkningar av personal för här ifrågasättande ändamål. Personalbristen har emellertid även omöjliggjort och den omöjliggör alltjämt för överstyrelsen att på erforderligt sätt följa de kurser som startats och som startas. Överstyrelsen instämmer helt i vad motionärerna anfört på denna punkt, nämligen att tillräckliga personella resurser icke har ställts till överstyrelsens förfogande.

I motionerna ifrågasättes om icke arbetslösa medlemmar av de erkända arbetslöshetskassorna skulle för erhållande av understöd vara skyldiga att underkasta sig tillgänglig utbildning, när detta är lämpligt och om de arbetslösa härigenom kan öka sin kompetens och konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Det förslag som här framföres är mycket försiktigt formulerat och är ej heller närmare preciserat, en omständighet som torde sammanhänga med att det är frågor av mycket känslig karaktär som beröres. Klart synes dock vara, att man i fråga om deltagande i kurs tänkt sig att införa bestämmelser av ungefär analog natur, som redan finnes rörande understödd kassamedlems skyldighet att antaga anvisat lämpligt arbete.

Överstyrelsen vill för sin del uttala betänkligheter gentemot förslaget att införa någon form av tvång, då det gäller att uttaga personer till erhållande av yrkesutbildning. Risken att förlora rätten till understöd från arbetslöshetskassan, om man avvisar ett erbjudande att delta i kurs, måste ha karaktär av ett tvång med hänsyn till de allvarliga ekonomiska följderna som ett avvisande skulle innebära. Överstyrelsen finner det olyckligt, om man till kurserna skulle få deltagare, som är direkt ovilliga att tillgodogöra sig den där meddelade utbildningen. Enligt överstyrelsens uppfattning bör man icke bedöma ett avvisande av ett arbete på samma sätt som vägran att delta i kurs.

I motionerna framföres avslutningsvis ett förslag om översyn av arbetsmarknadspolitiken i syfte att nå en effektivisering av samhällets arbetslöshetsbekämpande politik bl. a. genom att ökad vikt lägges vid omskolning och yrkesutbildning. Från överstyrelsens sida finnes ingen erinran att göra mot en dylik utredning. Den ifrågasätter emellertid om icke en utredning — därest en dylik anses böra komma till stånd — med fördel borde uppskjutas till dess man har några erfarenheter av de organisatoriska omläggningar rörande kursverksamheten, som med all sannolikhet mycket snart kommer att genomföras och som berörts tidigare i överstyrelsens utlåtande.

Stockholm den 11 mars 1960

KARL JOSEPHSON

T. HESSLER

Till Riksdagens statsutskott

Genom remiss den 19 februari har tillfälle beretts Svenska Arbetsgivareföreningen att avgiva yttrande över inom riksdagen väckta likalydande motionerna I: 353 och II: 440 om avslag å Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor m. m., i vad motionerna avse en översyn av arbetsmarknadspolitiken. Med anledning härav får föreningen anföra följande.

En rörlighetsbefrämjande arbetsmarknadspolitik utgör ett värdefullt stöd för den allmänna ekonomiska politiken såväl under en avmattningsperiod som i ett ansträngt sysselsättningsläge. Nu tillämpade system av rörlighetsbefrämjande åtgärder har växt fram genom en serie av beslut vid olika tidpunkter utan att i sin helhet underkastas en principiell, systematisk prövning. Det har även ett samband med olika former för sysselsättningsbefrämjande åtgärder under en allmän avmattningsperiod och med den inbördes avvägningen mellan dessa, det har stor betydelse för näringslivets lokalisering och för de särskilda branschernas utveckling. Såväl på grund härav som i sig själv rymmer arbetsmarknadspolitiken en rad avvägningsproblem av skilda slag. Härtill komma de betydande direkta kostnaderna för vissa former av sysselsättningsbefrämjande åtgärder.

Åtgärder för att befrämja arbetskraftens rörlighet — såväl yrkes- och branschmässigt som geografiskt — böra ses som ett bestående inslag i statsmakternas politik. Av särskilt intresse är att rörligheten stimuleras även under en högkonjunktur. Frågan om de långtidsarbetslösa problem hänger sannolikt till icke ringa del samman med bristande rörlighet. Det skulle vara av stort värde med en klarare belysning av de hinder av social och annan natur, som reducerar arbetskraftens naturliga tendens att söka sig från överskotts- till underskottsområden, och av möjligheterna att genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder undanröja dessa hinder. En ökad branschmässig rörlighet genom välplanerade, relativt kortvariga utbildningskurser kan i många fall förebygga längre arbetslöshetsperioder. Frågan om skyldigheten för arbetslösa att såsom alternativ till arbetslöshetsunderstöd eller stöd genom sysselsättningsfrämjande åtgärder under vissa förhållanden genomgå sådana kurser kommer här också in i bilden.

Den nuvarande realisationsvinstbeskattningen i samband med försäljningen av egna hem kan i många fall utgöra ett hinder för arbetskraftens rörlighet. Föreningen vill stödja tanken på utredning av hithörande problem.

Föreningen begränsar sig här till dessa exempel på de komplicerade frågeställningar, som motionen berör. Den aktiva arbetsmarknadspolitiken är av den största vikt, såväl under en avmattningsperiod som under en högkonjunktur. Den rymmer emellertid så betydelsefulla avvägningsproblem, att den nu bör bli till föremål för en principiell utredning. Om en sådan utredning skulle komma till stånd, har föreningen intresse av att bli representerad.

Stockholm den 11 mars 1960

Svenska arbetsgivareföreningen
CURT-STEFFAN GIESECKE

Karl-Olof Faxén

Till Riksdagens statsutskott

Genom remiss den 19 februari 1960 har Landsorganisationen i Sverige beretts tillfälle att yttra sig över likalydande motionerna I: 353 och II: 440 om avslag å Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor m. m., i vad motionerna avser en översyn om arbetsmarknadspolitiken. Med anledning därav får LO anföra följande.

Motionärernas utgångspunkt för sitt krav på en översyn är, att arbetsmarknadspolitiken skulle ha »glidit riksdagen något ur händerna». Man menar, att riksdagens ledamöter icke velat utsätta sig för risken att stämplas som »snål mot de arbetslösa». Därför har arbetsmarknadspolitiken »sluppit en sådan ingående granskning om hur anslagsmedlen användes som deras storlek och det statsfinansiella läget i och för sig kunde motivera». Från denna utgångspunkt framföres kritiska synpunkter på olika medel i arbetsmarknadspolitiken, bl. a. på beredskapsarbetenas omfattning och inriktning, industribeställningarnas genomförande, utformningen av reglerna för de omflyttningsstimulerande åtgärderna och för utbildningsverksamheten.

I skrivelse till Konungen den 12 maj 1958 anförde LO, att den ytterligare konjunktur nedgång som i detta läge kunde förutses gjorde det angeläget att »de samhällliga planeringsåtgärderna — i förebyggande syfte och i avsikt att lägga bästa möjliga grund för en hög sysselsättning — intensifieras och samordnas på högsta nivå». LO hemställde därför att en särskild beredning under ledning av ett statsråd och med angivna uppgifter skulle tillsättas. Kungl. Maj:t tillsatte sedermera den s. k. sysselsättningsberedningen i vilken bl. a. ingår representanter för arbetsmarknadsorganisationerna.

Vad åter beträffar arbetsmarknadspolitiken i mera normala lägen har LO i olika sammanhang anført att målet bör vara att skapa full sysselsättning i en balanserad ekonomi. I yttrande till Kungl. Finansdepartementet den 4 februari 1957 över 1953 års utskänkningskommittés betänkande, utvecklade LO sina synpunkter på följande sätt.

»LO vill här framhålla att det inte får anses åligga samhället att garantera en enskild näringsgren full sysselsättning och 'normal' lönsamhet. Samhällets uppgift är i stället att sörja för att det finns ett tillräckligt stort totalantal arbetstillfällen, och det är därvid arbetsmarknadspolitikens uppgift att se till att arbetskraft inom tillbakagående eller stagnerande näringar beredes arbete på andra områden, vilket i sista hand gör det möjligt att skaffa arbetskraft för expanderande näringar. Om samhället vid full sysselsättning genom subventioner av olika slag till stagnerande näringsgrenar gör det lättare för dem att hålla kvar arbetskraft, uppstår också ett behov av att genom restriktionsåtgärder hämma utvecklingen inom de expanderande näringarna; i sistnämnda fall försämras produktivitetens utvecklingen, och, om man inte vidtar restriktiva åtgärder, uppkommer eller stärks å andra sidan redan befintliga tendenser till överkonjunktur. Ur allmänekonomiska och konjunkturpolitiska synpunkter är det i själva verket utomordentligt viktigt att samhället gör allt det kan för att 'slussa' arbetskraft

från överskotts- till bristområden. Lönsamheten inom en näring är ur konjunkturpolitisk synvinkel alltför svag endast om antalet arbetslösa ökar så snabbt att arbetsmarknadsmyndigheterna inte hinns eller kan överföra dem till annan sysselsättning. Först då föreligger ett allmänt behov av särskilda stödåtgärder, som i och för sig kan inriktas på expanderande näringar lika väl som på den tillbakagående.»

Det är från dessa utgångspunkter LO nu övergår att granska motionärernas exemplifiering på de problem som bör komma i blickpunkten vid en översyn av arbetsmarknadspolitiken.

Enligt motionärerna kan kostnaderna för beredskapsarbetena väntas bli större under innevarande budgetår än under det närmast föregående. Orsaken därtill skulle bl. a. vara, »att arbetsmarknadsstyrelsen vid början av innevarande budgetår engagerade sig för stora kostnadskrävande arbeten, trots att sysselsättningen vid den tiden visat tecken till en uppgång, som inte enbart kunde hänföras till en säsongförbättring».

Om man ser på sysselsättningsstatistiken så redovisades ett lägre antal anställda arbetare inom industrin än under år 1958 för varje månad t. o. m. augusti 1959. Görs jämförelsen däremot med högkonjunkturåret 1957, så redovisades lägre sysselsättning under samtliga månader 1959. Denna lägre sysselsättning har, vilket bör observeras, rått under ett år med särskilt stor tillströmning av arbetsökande på grund av ökningen av befolkningen i de arbetsföra åldrarna.

Går man i stället till arbetslöshetsstatistiken, så redovisades visserligen en lägre arbetslöshet redan från mars månad 1959 i jämförelse med motsvarande månad år 1958. Om man däremot tar hänsyn också till antalet sysselsatta i beredskapsarbete — exkl. arkivarbete — låg vad man kan kalla bruttoarbetslösheten lägre först fr. o. m. september månad. I jämförelse med förhållandena under 1957 låg bruttoarbetslösheten under 1959 lägre först i december månad. Jämförelsen skulle vara ännu mera oförmanlig därest man tog hänsyn också till alla dem som undergått utbildning eller kunnat sysselsättas tack vare andra arbetslöshetsbekämpande åtgärder.

LO kan med hänsyn till dessa fakta inte ansluta sig till de kritiska synpunkter motionärerna anför på beredskapsarbetenas omfattning.

Motionärerna anför vidare att »det inte kan vara rimligt att det inom vissa yrken skall bli normalt att någon del av året sysselsättas i beredskapsarbete». LO kan instämma i denna allmänna synpunkt, men vill tillägga, att därest sysselsättning i beredskapsarbete icke skulle ha ordnats för dessa arbetstagare, så hade de fått gå arbetslösa. Motionärerna anför inte heller något exempel på åtgärder som i stället för beredskapsarbete kan sättas in för att hjälpa de säsongarbetslösa.

Vad motionärerna anför angående industribeställningar som medel för att bekämpa arbetslöshet, finner LO icke heller alldeles invändningsfritt. Motionärerna säger således att det som regel inte är »lämpligt att med statliga industribeställningar för någon tid hålla företag vid liv, som inte är konkurrenskraftiga och därför inte kan väntas bestå på längre sikt». LO kan inte ansluta sig till en så generellt formulerad synpunkt. Det kan finnas tillfällen, då en statlig industribeställning kan vara motiverad, även om företaget på längre sikt ändå måste lägga ner sin verksamhet. Därigenom

kan nämligen en tidsutdräkt vinnas, som kan vara erforderlig för arbetskraftens omflyttning och med hänsyn till situationen i övrigt på arbetsmarknaden. LO anser emellertid att ett sådant arrangemang förutsätter ett betydande samhällsinflytande så att företagets avveckling försiggår i socialt godtagbara former.

I motionen kritiseras industribeställningarna också från en annan synpunkt. De skulle nämligen ha utlagts så sent, att de fått »verkningar långt in i en högkonjunktur». LO kan, under hänvisning till vad som tidigare anfördes angående utvecklingen på arbetsmarknaden under år 1959, inte finna att denna kritik har fog för sig. Arbetsmarknadspolitiken avser att utjämna konjunkturvariationer. De industribeställningar som företagits har inneburit ett tidigare utläggande av order på förnödenheter som under alla förhållanden skulle ha rekvirerats. Härigenom har man uppnått att dessa beställningar icke med sådan styrka bidragit till en skärpning av konjunkturläget, som de kan befaras ha gjort vid den tidpunkt beställningarna normalt skulle ha utlagts.

Beträffande de rörlighetsstimulerande åtgärderna anser sig motionärerna ha funnit, att reglerna för familjebidrag och starthjälp fått en allt för generös utformning. LO vill framhålla, att bidragen, just genom denna tillämpning, kan stimulera till en omflyttning på en arbetstagares eget initiativ. En rigorösare tillämpning kan leda till större samhällsekonomiska kostnader genom att omflyttningarna försenas. Man måste, enligt LO:s mening, ha belägg för att effekten icke blivit den som avsågs med reformen innan man överväger en ändring av gällande regler.

Motionärerna anför att den snabba utbyggnaden av utbildningsverksamheten »medfört vissa negativa verkningar». Dessa skulle vara att »som lärare anställas som regel yrkesmän, vilka i allmänhet saknar pedagogisk utbildning» och dessutom kan till kurserna »också komma att hänvisas personer, som svårligen kan tillgodogöra sig utbildningen». LO anser att det hade varit fördelaktigt om planeringen för utbildningsverksamheten varit längre kommen då behovet av en ökad verksamhet yppade sig. Å andra sidan finner LO det inte vara en belastning för arbetsmarknadsmyndigheterna att de, då denna planering saknades, förmådde improvisera åtgärder. Huruvida den utbildningsverksamhet det här gäller haft negativa eller positiva verkningar torde endast kunna mätas på ett sätt, nämligen huruvida de som deltagit kunnat erhålla anställning. Så långt LO har sig bekant har de som genomgått utbildningen varit efterfrågade på arbetsmarknaden.

Vad så gäller motionärernas diskussion om att skyldighet borde införas för arbetslösa kassamedlemmar att underkasta sig »tillgänglig utbildning», vill LO erinra om sin principiella inställning att den selektiva arbetsmarknadspolitiken skall genomföras helt på frivillig väg. Den som under hot om indragen försäkringsersättning tvingades att delta i utbildningskurs skulle rimligtvis sakna ambitionen att nå ett bra resultat.

Motionerna utmynnar i förslag om att riksdagen måtte »i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av arbetsmarknadspolitiken i syfte att nå en effektivisering av samhällets arbetslöshetsbekämpande politik». Som riktlinjer för en sådan effektivisering skall gälla att en ökad vikt skall läggas vid omskolning och yrkesutbildning samt andra rörlighetsstimulerande åtgärder, dels att »de samhällsekonomiska aspekterna vid utform-

ningen av samhällets totala insatser för att bekämpa och motverka arbetslöshet beaktas i största möjliga utsträckning».

Som framgått av den föregående diskussionen kan LO knappast på någon punkt ansluta sig till de kritiska motiv som motionärerna anför för att riksdagen skulle begära en översyn av arbetsmarknadspolitiken. Om LO, trots vad som anförts, inte vill avstyrka en sådan översyn, sker detta ställningstagande från andra utgångspunkter. Arbetslösheten under den senaste lågkonjunkturen steg till siffror som var långt högre än vad som kan anses förenligt med full sysselsättning. Ur den synpunkten skulle man behöva undersöka huruvida gällande regler är alltför restriktiva och rigorösa för att politiken skall bli tillräckligt effektiv. Därvid borde bl. a. frågan om huruvida anslagsbestämningarna är för trånga för att ge arbetsmarknadsmyndigheterna tillräckligt spelrum att snabbt anpassa åtgärderna till den aktuella situationens krav tas upp till prövning.

LO vill också framhålla verkningarna av Sveriges deltagande i frihandels-samarbetet som ett motiv för en sådan översyn. Detta samarbete torde bl. a. förutsätta en successiv omläggning av produktionsstrukturen i vårt land bl. a. från arbetsintensiva till mer kapitalintensiva industriföretag. Om man inte tolererar uppkomsten av en arbetslöshet och det således inte finns en reserv av arbetslösa som underlag för kapitalintensiva industrier, kan man vänta att omställningen kräver speciella åtgärder. För den skull kan behövas vad man skulle kunna kalla en »omställningsberedskap». Vad gäller riktlinjerna för företagarverksamhetens rörlighet synes den frågan ankomma bl. a. på den nyligen tillsatta lokaliseringsutredningen. En översyn av arbetsmarknadspolitiken skulle syssla med den nämnda omställningsberedskapen för arbetskraften. Frågor som därvid bör uppmärksammas är behovet av ytterligare rörlighetsstimulans, bl. a. genom generösare premier och ökad utbildningsverksamhet, samt rätt för arbetsmarknadsmyndigheterna att, när behov därav förefinns, genomföra de särskilda stödåtgärder till olika näringar, som fullsysselsättningspolitiken kan motivera, allt i enlighet med den principiella syn som LO inledningsvis gett uttryck åt.

Stockholm den 7 mars 1960

Landsorganisationen i Sverige

ARNE GEIJER

Sven F. Bengtson

Till Riksdagens statsutskott

Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), har genom remiss av den 19 februari 1960 beretts tillfälle avge yttrande över likalydande motionerna I: 353 och II: 440 om avslag å Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor m. m., i vad motionerna avse en översyn av arbetsmarknadspolitiken. I anledning härav får TCO anföra följande.

I motionerna föreslås bl. a. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en översyn av arbetsmarknadspolitiken i syfte att nå en effektivisering av samhällets arbetslöshetsbekämpande politik. Härvid skulle ökad vikt läggas vid omskolning och yrkesutbildning samt andra åtgärder, som befordrar arbetskraftsrörligheten och underlättar nyanställning. Vidare skulle de samhällsekonomiska aspekterna särskilt beaktas vid utformningen av samhällets insatser för bekämpning och motverkan av arbetslöshet.

TCO är fullt införstådd med behovet av en effektiv och aktiv arbetsmarknadspolitik inte bara under dämpade konjunkturförhållanden utan även som ett permanent inslag bland samhällets åtgärder för att befrämja ett stabilt ekonomiskt framåtskridande. Under senare år har också enligt TCO:s mening behovet av en sådan arbetsmarknadspolitik framstått som alltmer självklart i varje fall för företrädare för arbetsmarknadens intresseorganisationer. Den arbetsmarknadspolitik, som krävs i ett modernt samhälle, måste inrymma en mängd olika medel vars användande måste betingas av den för handen varande arbetsmarknadsmässiga situationen. Väsentligt är även att stor snabbhet iaktas vid tillgripandet av de olika medel, som står till buds. Det är givet att den korta tid varunder en arbetsmarknadspolitik enligt antydda linjer har prövats inte medger några långt gående erfarenheter. Dessa synes TCO emellertid vara av den arten att de inger förhoppningar om att goda resultat skall kunna uppnås av samhällets arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Dessa handhas av Kungl. Arbetsmarknadsstyrelsen i vilken arbetsmarknadens olika intresseorganisationer är representerade. Dessutom finns ett särskilt organ inrättat, vilket på departementsplanet har att penetrera olika problemställningar, som sammanhänger med arbetsmarknadsläget. Härvid åsyftas den s. k. sysselsättningsberedningen i vilken även arbetsmarknadens intresseorganisationer samt arbetsmarknadsstyrelsen är representerade.

För TCO är det självfallet att tid efter annan en översyn av arbetsmarknadspolitiken kommer till stånd. I själva verket är det också så att detta sker inom främst arbetsmarknadsstyrelsen. TCO vill därför ifrågasätta om några påtagliga fördelar skulle vinnas genom tillsättandet av en särskild utredning för nämnda ändamål. Enligt TCO:s uppfattning är förefintliga institutioner lämpligaste forum härför.

Stockholm den 15 mars 1960

Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)

VALTER ÅMAN

Arne H. Nilstein

Till Riksdagens statsutskott

Genom remiss den 23 februari 1960 har Sveriges Akademikers Centralorganisation beretts tillfälle att avge yttrande över likalydande riksdagsmotionerna I: 353 och II: 440 om avslag å Kungl. Maj:ts framställning om anslag till särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor m. m., i vad motionerna avse en översyn av arbetsmarknadspolitiken. Med anledning härav får SACO anföra följande.

I motionerna föreslås en översyn av arbetsmarknadspolitiken i syfte att nå en effektivisering av samhällets arbetslöshetsbekämpande politik.

Motionerna innehåller en rad beaktansvärda synpunkter i fråga om arbetsmarknadspolitikens utformning. SACO vill särskilt understryka vikten av att arbetslöshetsarbetena avvecklas snabbt vid en konjunkturuppgång. De tröghetsfaktorer som kan lägga hinder i vägen för en snabb avveckling måste beaktas redan vid arbetslöshetsarbetenas planering och utformning. Det är från samhällets och den arbetslöses synpunkt inte mindre viktigt att arbetslöshetsarbetena avslutas i rätt tid vid en konjunkturuppgång än att de igångsättes i god tid vid en konjunkturedgång. Det är vidare ytterst angeläget att förhindra att arbetslöshetsåtgärderna konserverar en mindre ändamålsenlig näringslivsstruktur och befolkningslokalisering.

I motionerna påtalas den fördyring av vägarbetena — den dominerande formen av arbetslöshetsarbeten —, som sker genom att man vid dessa i viss utsträckning ersätter maskiner med manuell arbetskraft. SACO är av samma mening som motionärerna att det bl. a. på grund härav är nödvändigt att göra en inventering av möjligheterna att bereda arbetslösa sysselsättning utanför de traditionella anläggningsarbetena.

Liksom motionärerna anser SACO att gränsdragningen mellan arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning i fråga om den utbildningsverksamhet, som bedrivs inom ramen för arbetslöshetspolitiken, bör överses och klarläggas. SACO vill även understryka att en upprustning av arbetsmarknadsstatistiken måste komma till stånd i syfte att i tekniskt avseende underlätta bedrivandet av en rationell och smidig arbetsmarknadspolitik.

Beträffande sysselsättningsproblemen på tjänstemännens och akademiskernas arbetsmarknad vill SACO framföra följande synpunkter.

Samhällets åtgärder för upprätthållande av full sysselsättning har hittills så gott som helt och hållet avsett arbetare, vilket väl närmast berott på att det inte funnits några allvarligare sysselsättningsproblem på tjänstemännens och akademiskernas arbetsmarknad. Det finns emellertid mycket som tyder på att den hittillsvarande relativt gynnsamma sysselsättnings-situationen för tjänstemän och akademiker snabbt kan förändras, främst på grund av den kraftiga ökning av arbetskraft med teoretisk utbildning, som kommer att äga rum under de närmaste åren. Det är än så länge mycket ovisst om arbetsmarknaden på ett adekvat och meningsfullt sätt kan tillgodogöra sig hela det ökade utbudet av sådan utbildad arbetskraft i den takt det framkommer. Ett på grund av Sveriges förändrade handelspolitiska läge sannolikt ökat antal driftsnedläggelser inom vissa delar av nä-

ringslivet kan vidare under en övergångsperiod komma att medföra ökade sysselsättningsproblem även för tjänstemän och akademiker.

Den nuvarande svaga beredskapen mot sysselsättningsrubbingar på tjänstemännens och akademikernas arbetsmarknad måste mot bakgrunden av dessa förhållanden kraftigt förstärkas. Det måste härvid beaktas att åtgärder av annan innebörd än på den övriga delen av arbetsmarknaden i stor utsträckning krävs, bl. a. en kontinuerlig prognosverksamhet för arbetskraft med längre utbildning och en utbyggd yrkesrådgivningsverksamhet. En effektivisering av arbetsförmedlingsverksamheten bör vidare omedelbart komma till stånd.

Den enda formen av arbetslöshetsarbete för tjänstemän och akademiker är s. k. arkivarbete. F. n. sysselsätts inom arkivarbetet omkring 1 300 arbetslösa tjänstemän, akademiker och andra intellektuella, huvudsakligen äldre personer. Vissa förhållanden inom arkivarbetet behandlas i motion nr 350 i andra kammaren av hr Björkman m. fl., till vilken hänvisas. Det är uppenbart att de i denna motion behandlade frågorna måste ingå i en översyn av arbetsmarknadspolitiken.

Med hänvisning till vad här anförts tillstyrker SACO att den av motionärerna föreslagna översynen av arbetsmarknadspolitiken kommer till stånd.

Stockholm den 17 mars 1960

Sveriges Akademikers Centralorganisation

J. C. ALMQUIST

L. Augustinsson